پیام به نمایندگان مذهبی

حضرت آیت الله سید محمد شیرازی

بسم الله الرحمن الرحیم

پیام به نمایندگان مذهبی

نویسنده:

محمد حسینی شیرازی

ناشر چاپی:

قرآن

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

پیام به نمایندگان مذهبی

مشخصات کتاب

سرشناسه: حسینی شیرازی، محمد
عنوان و نام پدیدآور: پیام به نمایندگان مذهبی/ نوشته محمد شیرازی؛ ترجمه محسن خاتمی
مشخصات نشر: قم: انتشارات قرآن، [۱۳۵۳؟].
مشخصات ظاهری: ص ۱۸۴
شابک: ۳۵ریال
وضعیت فهرست نویسی: فهرستنویسی قبلی
یادداشت: کتابنامه به‌صورت زیرنویس
موضوع: اسلام -- مسائل متفرقه
شناسه افزوده: خاتمی، محسن، مترجم
رده بندی کنگره: BP۸/ح۵پ۹ ۱۳۵۳
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۰۲
شماره کتابشناسی ملی: م۵۹۳۷-۷۸

بسم الله الرحمن الرحیم

مقدمه

سپاس مر خدای را و درود بر محمد (صلی الله علیه و آله) و آل پاک او و نفرین بر دشمنان آنان باد.

از فضل و نعمت خدای بزرگ بر بشر است که برای آنان پیامبرانی راهنما فرستاد، و بر ایشان امامانی پیشوا گمارد، و میانشان علما و دانشمندانی مصلح بر انگیخت تا آنان را بسوی حق و راه راست رهنما گردند، و نیکیهای دنیا و خوشبختی آخرت را بر ایشان به ارمغان آورند. پیامبر و امام جانشین خدا در زمین می‌باشند، همانطور که خدای بزرگ در قرآن می‌فرماید: ای داود! ما تو را جانشین خود در زمین گماردیم و پیش از آفریدن آدم (علیه السلام) به فرشتگان خطاب می‌نماید: من چنین اراده نموده ام که در زمین جانشین بیافرینم.

و سپس پیامبر اسلام(صلی الله علیه و آله) و امامان پس از وی، علما را جانشینان خود قرار دادند، آنجا که پیامبر اکرم(صلی الله علیه و آله) می‌فرماید. پروردگارا جانشینان مرا بیامرز. پرسنده ای سؤال می کند. ای پیامبر جانشینان تو کسیتند؟ رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) در پاسخ می‌فرماید. آنان که پس از من می‌آیند و حدیث و سنت مرا برای دیگران بازگو می کنند. و در حدیث دیگری ازامام زمان (عجل الله فرجه) رسیده است که هنگامیکه حوادث و پدیده هائی برای شما رخ می‌دهد و (حکم اسلامی آن را می‌جوئید)، به بازگو کنندگان احادیث ما رجوع نمائید، زیرا آنان حجت من بر شما و من حجت خدا میباشم و در روایت دیگر چنین آمده است؟ از فقها آنکس که لگام نفس خود را باز داشته و دین خود را نگهداشته وبا هوسهای خویش مخالفت ورزیده و فرمان مولا و سرور خود را فرمانبردار بوده باشد، بر عوام مردم است که از او پیروی و تقلید نمایند.

در نتیجه ... علما مرکز مراجعات جهانیان و جانشینان ائمه اطهار (صلوات الله علیهم) می‌باشند و با داشتن این سمت مسئولیتهای دین و دنیا بر گردن آنان افتاده است و وکلا و نمایندگان علما در شهرها و دهات کسانی هستند که از طرف آنان برای نشر تعالیم اسلام

و بر پا داشتن احکام قرآن و راهنمائی مردم و نگهداری شهرها و رسیدگی به بندگان خدا و پیشبرد زندگی آنان گمارده می‌شوند. و لذا بر علما و مراجع و نمایندگان ایشان واجب است رعایت مقام خود و خواسته های بیشمار آن را بنماید و در انجام وظیفه ای که بر عهدهٔ آنان است، بی توقف کوشش نمایند و در راه آن از هیچ نیرو و نشاط و فعالیتی دریغ نکنند؛ زیرا اگر چنین نباشد کار مسلمانان به گمراهی و وضع مردم به تباهی خواهد کشید.

و چونکه خداوند متعال با لطف بی پایان خود، نه به استحقاق من از او؛ بلکه چنانکه در دعای کمیل آمده است که (چه بسا سپاس نیکوئی را که من اهل آن نبوده ام منتشر نموده ای) ما را محل اطمینان مردم قرار داده و برخی از امور مسلمانان را در دستمان گذارده است. بسیار اندیشیدم و دربارهٔ مسائل بیشمار زندگی و اراده کارهای شهرها و مردم با بسیاری مشورت نمودم که چگونه بر ما سزاوار است خدای متعال را برای سپاس این نعمت بزرگی که وی به کرم محض و لطف بی دریغش بر ما ارزانی داشته است شکر گزار باشیم؟ و چه سان بر ما لازم است که بار این مسئولیت بزرگ را تحمل کنیم و وظیفهٔ خود را ادا نمائیم؟

و در نتیجهٔ تفکر فراوان و مشورت بسیار، این کتابچه (پیام به نمایندگان مذهبی) را نگاشتم، تا خود و نمایندگانم در پرتو این اساسنامه در راهی که در پیش داریم واقعبینانه تر سیر کنیم، شاید خدای متعال کوشش ما را نیکو بپذیرد و ما را برای خدمت باسلام و مسلمین توفیق روز افزونی عنایت فرماید.

و من درست نمیدانم که نقصها و کمبودهای این کتاب نسبت به آنچه می‌بایستی بنگارم چه اندازه می‌باشد؟ بلکه هرفم از این جزوه آن بوده است که روزنه ای بر بعضی از جنبه هائی که پس از تفکر و مشورت بسیار دستگیرم شده است بگشایم و خواستهٔ من از نمایندگانم که خداوند عزت آنان را در دنیا و آخرت بیافزاید این استکه بمواد این کتاب بی دریغ عمل کنند و خواهش بیافزاید این استکه بمواد این کتاب بی دریغ عمل کنند و خواهش دیگرم اینست که مرا بنقاط ضعف آن آگاه ساخته و سپس مرا به نقاط ضعف شخصی خودم که می‌اندیشند لایق این سمت نیست مطلع نموده تا شاید خدای بزرگ ما را برای تدارک کمبودها توفیق دهد و ضعف را به نیرو و نقص را به کمال مبدل سازد، و بر خای توانا سخت و دشوار نیست.

و ما باید بدانیم که این بحرانی که گریبانگیر کشورهای اسلامی شده است و این عقب گرد و رکوردی که مسلمانان دچار آن گشته اند، و این نادانی و جهلی که بر گروههای بزرگی از گروندگان دور پرچم (لا اله الا الله محمد رسول الله) سایه افکنده است، که در نتیجهٔ آن مسلمانان در دنبالهٔ قافله قرار گرفتند پس از آنکه پیش از این به فضل تعالیم اسلام و تمسکشان به قرآن در پیشاپیش آن و بر تخت سروری مطلق تکیه زده بودند، آری ... تمام اینها به ما هشدار میدهد تا کوششها و تلاش و بی خوابیهای دایم و فعالیتهای پی گیر و نشاطهای خستگی ناپذیر را دیگر بار به کار اندازیم تا امور بر سر جای خود قرار گیرند و آبها در مسیر خود جاری شوند.

و من بی شک مطمئن و عقیده مندم که روزی فرا خواهد رسید و آن روز به امید خدا نزدیک است که پرچم اسلام را بر افراشته می‌بینیم و احکام آن را برپا داشته میا بیم ... روزی که همگان از اسلام فرمان می‌برند و فرمانهای آن را به کار می‌بندند. روزی که اسلام آغاز و پایان زندگیهای مردم در کشورهای اسلامی و در کشورهائی که در آینده دور پرچم دین گرد خواهند آمد، میگردد انشاءالله تعالی.

و مهم انست که ما با کوششی بی درنگ در راه تحقیق بخشیدن به این آرمان بزرگ تلاش کنیم زیرا بوسیلهٔ آن عزت دنیا و پاداش آخرت نصیبمان خواهد گردید، و خدا توفیق دهنده و یاری کننده ما است.

محمد بن المهدی الحسینی الشیرازی

کربلاء المقدسه

۱ توکل بر خدا

بر مبلغ و نماینـدهٔ مـذهبی واجب است در تمام کارهای کوچک و بزرگ خود بر خداوند توانا توکل داشـته باشد. خداوند در قرآن میفرماید: و کسیکه بر خدا توکل کند. خداوند او را کافی باشد. و در حدیث شـریفی آمده است: کسیکه بر خدا توکل داشته باشد در کارهایش او را کافی خواهد بود؛ و کسیکه به خدا اطمینان داشته باشد او را به سرور و خوشحالی خواهد رساند.

و توکل آنگونه که شرع مقدس اسلام آن را تعریف نموده است، چنین می‌باشد: انسان در تهیه و آماده نمودن اسباب ظاهری و علل آشـکار کارها اقدام نماید و تا آخرین مرحلهٔ قدرت خود کوشـش ورزد، و آنچه از اسـباب و علل پنهانی بر او مخفی است و نیروئی در مقابل آنها ندارد به خدای توانا واگذار کند. و لذا پیامبر اسـلام(صـلی الله علیه وآله) به آن مردم عرب که شتر خود را آزادانه در بیابان رها کرده بود چنین فرموده: شترت را ببند و سپس بر خداوند توکل کن. زیرا پوشـیده نیست که برای هر کاری اسـباب و علل آشـکار و اسـباب و علل پنهانی می‌باشد که ما دستور یافته ایم علل آشکار آن را آماده سازیم. همانگونه که خداوند در قرآن کریم در مورد داستان ذولقرنین میفرماید: (وسپس دنبال علت و سبب روانه گشت)

و در مورد اسباب و علل پنهان، انسان هیچ تاثیری در بوجود آمدن آنها ندارد و اگر آدمی در کارهایش به خدا پناه برد و با توجه به اینکه علـل پنهـانی به خـدا مربوط است و در بوجود آمـدن آنهـا از او کمک و یاری بخواهـد خداونـد آنها را برایش مهیا میسازد تا نتیجهٔ مطلوب و دلخواهش برآورده شود. و اما اگر بر خداوند توکل ننمود، نتیجهٔ کار در صورت تحقق بی خیر و برکت خواهد بود و چه بسا نتیجه و ثمره ای هم ببار نیاید.

بعنوان مثـال: برای ایجـاد خرمـا اسـباب و علـل آشـکاری در میان است. نخست بایـد آن را غرس کننـد و سـپس هر سال شاخه های اضافی آن را ببرند و به آبیاری و نگهداری آن توجه کنند. و در عین حال، اسباب و علل پنهانی در بوجود آمدن آن دست اندر کار است. سرمای شدیدی رخ ندهد و گرمای زیان آوری پیش نیاید و ملخ و کرمهای دیگر زیانی نرسانند و خرما در اثر بادهای سوزان مسموم نگردد. در این امور انسانی باید بر خدای توانا توکل کند و از او یاری خواهد.

و مبلغ و نماینـدهٔ مـذهبی، به اقتضای سـمت بزرگ خود که همانا پیاده کردن فرمانهای خداونـد می‌باشـد باید بیش از مردم دیگر بر خداونـد توکل نمایـد، و بیش از هر فرد دیگر از او کمک بخواهـد زیرا نماینـده یک دولت بیش از مردم دیگر بایـد به نظم و قانون مملکت احترام قائل شود.

۲ بهره گیری هر چه بیشتر از دانش

بر مبلغین و نمایندگان مذهبی لازم است در طلب علوم اسـلامی بکوشـند، زیرا دانش از گهواره تا به گور است و شاید بتوان گفت که علوم اسلامی دارای بیش از یک میلیون موضوع و مسئله می‌باشد. چونکه علوم اسلامی به ده شعبه تقسیم می‌شود:

۱ تفسیر قرآن ۲ تاریخ اسلام ۳ اصول دین ۴ حدیث و روایت ۵ فقه اسلامی ۶ نظر اسـلام دربارهٔ جهان و زندگی ۷ اخلاق اسلامی مانند مواضـعی که در کتاب جامع السـعادات مثلا نگاشته شده است ۸ آداب اسـلامی مانند مباحثی که در کتاب مرآت الکمال مثلا آمده است ۹ مقارنهٔ دین اسلام با ادیان و مذاهب و مرامهای دیگر ۱۰ تطبیق و پیاده کردن اسلام بر تمام جنبه های نوین جهان مانند بانک و بیمه و فضانوردی و غیره.

و کـافی است بدانیـد که تنها یکی از این ده شـعبه یعنی فقه اسـلامی شامل بیش از صـد هزار مسئله و قانون می‌باشـد، و در این باره دانشـمند بزرگ مرحـوم صـاحب جواهر در کتـاب پر ارج خود (جواهر) بیش از شـصت هزار مسئله را ذکر نموده است، و همچنین میتوان شـمارهٔ مواضـیع و حوادث تاریـخ اسـلام از پگاه پیامبری تا امروز را به بیش از صـد هزار موضوع رسانـد؛ زیرا تاریـخ زندگی پیامبر و ائمهٔ اطهار و فتوحات و تمدنهای اسلامی و شرح حال شخصیتهای بزرگ اسلام و غیر آن را در بر می‌گیرد.

لذا بر مبلیغن و نمایندگان مذهبی لازم است که در دروس و مطالعهٔ کتابهای مختلف دمی نایستند و پیوسته از این سرچشمه ای که عمرها پایان می‌یابند ولی آن تمام نمی‌شود بهره گیرند، واصولا انسان هر چه بر علم و معرفت خود بیافزاید در حقیقت بر رفعت و توانائی خویش برای خدمت به اسلام و ارشاد مسلمانان و راهنمائی غیر مسلمین افزوده است.

۳ سرچشمه های سه گانه علوم

بر روحانیت ونمایندگان مذهبی لازم است که هیچگاه خود را از سه سرچشمهٔ اسلام دور ننمایند ... قرآن کریم و نهج البلاغه و صحیفهٔ سجادیه. قرآن کتاب اول مسلمانان که سبب سعادت آنان در دنیا و آخرت است و نهج البلاغه که تعالیم پر ارجش مقام بلندی برای آن در تمام مراحل علم و عمل گذارده است و صحیفه سجادیه یا دریایی علوم و معارفی که در قالب دعاهای روان و زیبا با معانی رسا و سبک جالب ریخته شده است. و بر تمام اهل علم ضروری است که از این سه کتاب و یا سه سرچشمهٔ هستی اسلام بهره گیری کنند و در حفظ و مطالعه و فهم و نشر آنها در اجتماع و تطبیق و پیاده کردن آنها برخود و دیگران و وا داشتن مردم بر تمسک و پیروی از آنها کوتاهی ننمایند.
همچنانکه لازم است کوششی نمود تا نهج البلاغه و صحیفهٔ سجادیه را در دستگاههای سخن پراکنی وارد نمود و همانگونه که قرآن سهمی بسیار کم در رادیو و تلویزیون دارد، این دو کتاب نیز در آنها با روش نیکوئی نه آنگونه که قرآن تلاوت میشود خوانده شوند و همچنین باید روزنامه‌ها و مجلات قطعه های حکیمانه و زیبای این دو کتاب را گر چه همه قطعات آن دو زیبا و حکیمند نشر دهند تا بدین وسیله راه خوشبختی و سعادت دنیا و آخرت را برای مردم نمایان ساخته و آنان را راهنمائی کرده باشد.

۴ مؤسسه‌ها و بنیادها

بر روحانیون و نمایندگان مذهبی لازم است کوشش نمایند تا آنجا که ممکن است مؤسسه های دینی و اجتماعی و بهداشتی و فرهنگی بنا کنند ... مانند مسجد و دبستان و دبیرستان و درمانگاه و آسایشگاه برای درماندگی و معلولین و همچنین تأسیس بانکهای اسلامی وغیره و مخفی نیست که درتأسیس اینگونه مؤسسه‌ها و بنیادها فوائد بسیاری نهفته و بی شک مردم بوسیله آنها گرد دین جمع خواهند شد، و حوائج و نیازمندیهای آنان بر آورده خواهد گردید، و اسلام بر اجتماع حکومت خواهد نمود ...، زیرا این حقیقت ثابت است که اجتماع همیشه پیرو کسی است که احتیاجات و کارهای او را انجام دهد، بعلاوه، هر چه مؤسسه های اسلامی گسترش پیدا کند، به همان نسبت مؤسسه‌ها و سازمانهائی که واقعا ضد اسلامی هستند مانند سازمانهای تبلیغی خارجی و چه آنها که بی طرف هستند و فقط برای بدست آوردن سود بنا شده اند و بالاخره با این نهضت، اسلام در همه امور جای پا باز خواهد کرد و به پیشرفت خود ادامه خواهد داد.

۵ طلاب علوم دینی

بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی ضروری است که گروهی از جوانان را برای تحصیل علوم دینی آماده سازد. زیرا شهرستانها و دهات همیشه از نظر مبلغ و رهبر دینی در مضیقه هستند و بهتر آنست که افرادی از خود آن محلها برای کسب علم آماده شوند، زیرا آنها بر شرایط محل سکونت خود آگاهی و تسلط بیشتری دارند، همانگونه که قرآن حکیم می‌فرماید: باید عده ای از هر گروه (بسوی مراکز علمی و دینی) کوچ کنند تا در دین خدا فقیه گردند و سپس هنگام بازگشت به محل خود؛ آنان را تبلیغ و رهبری کنند تا شاید آگاه گردند.
و وکیل و نمایندهٔ مذهبی بخوبی می‌تواند این وظیفه بزرگ دینی را انجام دهد، و کافی است که بمحل تبلیغی خود و اطراف و

جوانب آن نظر افکند و سپس مقدار نیاز آنجا را به اهل علم تخمین زند و سپس آستین همت و کوشش را بالا زند و با جدیت هر چه تمامتر جوانان با نشاط و هوشمند را برای ورود به گروه اهل علم تشویق و ترغیب نماید، و از آنان سربازان فداکاری برای امام زمان حجهٔ بن الحسن العسکری (عجل الله تعالی فرجه الشریف) بسازد.

ومن شخصا چنین حدس میزنم گر چه این حدس و تخمین بر تجربه و مشورت استوار نیست که هر دویست خانواده نیازمند یک مبلغ و نمایندهٔ مذهبی می‌باشد تا به تمام کارها و نیازمندیهای آنان مانند داوری و قضاوت و ازدواج و طلاق و بر پاداشتن نماز جماعت و بیان مسائل و احکام دینی و شرکت در امور اجتماعی مانند تشییع جنازه و دیدار مسافرین و کمک به نیازمندان و و غیره رسیدگی کند ... و بی شک لازم است هر خانواده ای یک صدم در آمد خود را برای ادارهٔ کارهای آن نماینده تخصیص دهد تا وی از نظر معاش و گذراندن امور زندگی در کفایت و آسایش آنگونه که خود هستند باشد و از نظر ادارهٔ کارهای اجتماعی خود نیز راحت گردد.

برای مثال: اگر مخارج هر خانواده ای در ماه دوهزار تومان باشد در آمد نمایندهٔ مذهبی چهار هزار تومان خواهد گردید که نیمی از آن برای امرار معاش خود و خوانواده اش و نمی‌برای کارهای اجتماعی و رسیدگی به امور دینی مردم می‌باشد البته این فقط یک تخمین ابتدائی بود. و تنها هدف من از این مثال این است که بگویم: وظیفهٔ دقیق روحانیون در هر محل دربارهٔ نیازمندیهای آن محل و حومهٔ آن چگونه است، و چه سان یک نمایندهٔ مذهبی باید عمیقانه برای آیندهٔ شهرها و نیازمندیهای دینی آنها بیاندیشند و با کوششی فراوان تراوشهای فکری خود را پیاده کند. البته برای اینکه آمار و حدس ما با حقیقت بیشتری توأم باشد باید در این باره آزمایش نمود...

این موضوع از نظر مقدار و شمارهٔ لازم و ضروری روحانیون و نیاز دینی و اجتماعی یک شهر و حومه آن بود، لیکن اگر بخواهیم نیازمندیهای تمام کشورهای اسلامی و غیراسلامی را در نظر آوریم، باید بیش از این طرح به شمارهٔ سربازان امام زمان (عج) بیافزائیم.

۶ معاشرت با مردم

مبلغ و نماینده مذهبی بیش از هر فرد دیگر به حسن معاشرت و نیک رفتاری با مردم نیازمند است، زیرا او با تمام طبقات اجتماع در تماس می‌باشد ... افرادی که هر کدام از آنان یک طرز فکر و یک عقیده خاص و یک خواسته مشخص دارند و اگر نماینده و مبلغ دارای صفات نیکو و اخلاق پسندیده باشد؛ بی شک در ادای رسالت اسلام موفق و پیروز خواهد شد، و بدین وسیله بهتر خواهد توانست مردم را گرد کلمه توحید جمع نماید...

و اصولا صفات پسندیده و نیکو پیش از آنکه اعمالی بوسیله اعضا و جوارح باشد، ملکه ایست در نفس انسان و باید در تحصیل آن ملکهٔ والا بسیار کوشش نمود. و لذا بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی لازم است که احکام و مسائل دینی را به خوشروئی و نیک گفتاری برای مردم بازگو کند، و پیوسته آنان را بسوی خدا و فضیلت و اخلاق بخواند در تشییع جنازه و دیدار مسافرین و شادیها و سوگوهای مردم شرکت کند و در غم و شادی با آنان همدم شود و برای خدا، بدرفتاری و زمختی برخی از مردم را تحمل نماید، و در معاشرت با متکبران و مغروران حلم و بردباری را فراموش نکند ... زیرا این امور روزانه دهها بار برای یک مبلغ پیش خواهد آمد و او باید حکیمانه و پیروزمندانه از تمام آنها بگذرد.

۷ معروف و منکر یا نیکیها و پلیدیها

بر مبلغ و نماینده مذهبی واجب است آستین همت و کوشش خود را بالا زند و در امر به معروف و نهی از منکر بی دریغ فعالیت

نماید. نخست خود گفتار و کردار و رفتار نمونه باشد و سپس ضروری است که خویشان و بستگان خود را از منکرات و لغزشها تا آنجا که ممکن است بدور دارد، و کوشش کند تا مظاهر گناه و پلیدی را از جامعهٔ مسلمانان بزداید: افطار آشکار در روز ماه مبارك رمضان، دکانهای آزاد شراب فروشی، سفره‌ها و میزهای گسترد قمار، مظاهر فساد و بی عفتی و گناههای دیگر را با کوشش بسیار تا آنجا که نیرو دارد از اجتماع دور سازد.

در مراحل نخست، برای مبلغ مخصوصاً در شهرهائی که فساد و بی بند و باری شیوع یافته بسیار سخت و محال مینماید که بتوان اصلاحی نمود؛ لیکن حقیقتی است ثابت که کس بکارد حتماً درو خواهد نمود؛ و هر کس در را با اصرار سماجت بکوبد لابد جوابی خواهد شنید. همانگونه که شاعر می گوید:

مگو که روزهای پیروزی سپرید گشتند.

تو نیکو بدان هر آنکس بر راه کوشش نمود خواهد رسید.

و هر چه گناهکاران و پیروان پلیدی و فساد در کار خود اصرار ورزند، استمرار و پشت کار مبلغ برای زرودن آنها با روشهای نیکو و مناسب در پایان نتیجهٔ مطلوب را خواهد بخشید. نتیجه ای کلی و عمومی یا نتیجه ای کوچك و بریده و اصولاـ جلوگیری و کاهش دادن به فعالیت پرنشاط منکرات و گناهها دو فایده خواهد داشت: یکی کاهش خود گناه و دیگری لااقل جلوگیری از گسترش بی حد آن.

۸ همکاری در کارهای خیر

بر روحانیون و نمایندگان مذهبی لازم است در کارهای خیر با دیگران شرکت کنند، چون در هر شهر یا دهی بی شك افراد نیکو کاری هستند که برای اسلام و مسلمانان بوسیله پول دادن یا تأسیس بنیادها و یا برپا داشتن مراسم دینی یا کمك به نیازمندان گامهائی بر میدارند. و چونکه مبلغ و نمایندهٔ مذهبی مقام اول را در شهر یا ده دارا می‌باشد و می‌تواند با زبان و قلم و پول و آبروی خود در امور خیر خدماتی انجام دهد، و اگر روحانی این روش را بکار برد و در کارهای خیر شرکت جوید، نیکی و پرهیزکاری در محل سکونت او گسترش پیدا میکند و در نتیجه فوائد سودمندی نصیب او و اسلام و مسلمانان خواهد گردید.

و در مقابل، اگر دستهای خود را قفل زند، و از همکاری و تعاون در کارهای نیك دریغ نماید، قضیه برعکس خواهد شد. و چه بسا خود پسندی و خود خواهی جلوی چشمان برخی از مردم را میگیرد و نمی‌خواهند کسی جز آنان کار نیکی انجام دهد و نام نیکی بدست آورد، و لذا چنین افراد با دیگران هرگز همگام نخواهند شد و چه بسا زبانهای هتاك خود را برای توهین به آن کار خیر یا عامل آن باز می کنند. و من خود چنین افرادی را با چشمان خود می‌بینم که چه سان بدست خویش نیك نامی را از خود دور می کنند و با عمل خود دوستان فراوانی را از خویش میرانند، و عملا جلوی پیشرفت اسلام و خیر را می گیرند وعوض اینکه به گمان خود نیکی برای خویشتن بیافزایند شرتوشه میکنند، و بجای آنکه برتری ومقامی برای خود بیاندوزند پستی و خواری ذخیره می نماید.

خداوند ما و دیگر مؤمنان را از اینگونه حالات پست بدور دارد.

۹ بالا بردن سطح فرهنگ

دین و دنیا با فرهنگ پیشرفت می کنند، و لذا بر مبلغین و نمایندگان مذهبی لازم است کوشش فراوانی برای بالا بردن سطح فرهنگ مردم بنمایند، چه فرهنگ دینی و چه فرهنگ دنیوی، و چه فرهنگ ابتدائی مانند خواندن و نوشتن و چه فرهنگ واقعی یعنی شناسائی اصول و احکام دین و شناختن روش بهتر زیستن.

و بر روحـانیت است که در این بـاره طرح ریزیهـای واقعبینانه ای برای پیشبرد فرهنگ مردم بنمایـد و امور ذیل کمک فراوانی به این جنبه خواهد کرد.

باز کردن مـدارس و تأسیس کتابخانه و چاپ و نشـر کتاب و برپا داشـتن جلسـهای ارشادی و تعلیم و تـدریس محصـلین و گماردن استادانی برای آنان و برنامه های بسیار دیگری که در این مورد سودمند می‌باشد.

و اگر روحانیون این برنامه‌ها را پیاده کننـد قـدر و منزلت خود و شـهر خویش را بالا برده و خود را در معرض بزرگـداشت و احترام همگان قرار داده اند.

خداوند متعال میفرماید: (آیا برابرند آنان که میدانند و علم دارند و آنان که بهره ای از دانش نبرده اند؟)

و امام امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) میفرماید: (ارزش هر فردی به آنچه که میداند وابسته است).

۱۰ بالا بردن سطح صنعت و کشاورزی

برخی از مردم چنین گمـان میبرنـد که وظیفه و کـار مبلغ دینی تنهـا امور آخرت و فضـیلت هـای معنوی می‌باشـد در صورتیکه چون روحانی نمایندهٔ عملی اسلام می‌باشد باید به تمام جنبه های زندگی مربوط و وابسته باشد. مگر قرآن کتاب نخستین مسلمان نیست، و مگر نبایـد مسـلمان به آن عمل کنـد؟ و مگر قرآن نفرموده است که: هیچ تر و خشـکی نیست مگر در کتاب روشـنی (قرآن) ثبت شده است؟

و لذا بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی هر شـهر و دهی لازم است که به این مسـئله صـنعت اهمیت بسـزائی دهد، و برای پیشرفت آن کوشش نمایـد. خداونـد متعـال در قرآن کریم میفرمایـد: (و مـا آهن را که در آن هم سـختی و کارزار و هم منافع بسـیاری برای مردم اسـت بیافریدیم). و در جای دیگر میفرماید: (و برای مقابلهٔ با آنان (دشمنان) هر چه میتواند نیرو آماده سازید).

و امـا زراعت و کشـاورزی ... هنگـامیکه امیر مؤمنـان علی (علیه السـلام) مالـک اشـتر را بر مصـر گمـارد، به او فرمـان داد تـا به امر کشاورزی اهمیت زیادی قائل شود. و در این باره روایات و دستورات زیادی را در کتاب های تفسیر و حدیث و فقه میتوان یافت.

و از جهتی دیگر ... توسعه و ترویج صنعت و کشاورزی در شهرها و دشتها و حتی بیابانها و کویرها واجب زفع نیازمندیهای ساکنین و کاهش بی کاری خواهـد شـد و این دو بـدون شک در سـعادت و رفاه مسـلمانان تأثیر فراوانی دارد، مبلغ دینی مسـئول پیشـرفت و سعادت آنان می‌باشد.

۱۱ وقار

مبلغ و نماینـده مذهبی باید هیبت و وقار و سـنگینی خود را در نشسـتن و سـخن گفتن و راه رفتن و منبر و تدریس و غیره نگهدارد و آنطور که از احادیث بسـیاری نمایان است پیامبر اکرم و ائمه (سـلام الله علیهم) همگی در کمال هیبت و وقار بوده انـد و در حـدیث شریفی آمده است که، سرعت در راه رفتن نیکی ودرخشندگی مؤمن را می‌زداید.

و اصولا انسان با وقار بیش از دیگران در دل مردم جای می گیرد و عامه و خاصه او را می‌پذیرند و خواسته های وی را اجرا می کنند و با او به نیکوئی بر خورد می‌نماینـد و لذا متکلمان گفته اند که واجب است پیامبر و امام از کمبودهای اخلاقی و خلقتی منزه باشـند زیرا این کمبودها موجب نفرت و انزجار مردم میشود و این نقض غرض از گماردن آنان است.

پس بر مبلغ دینی لازم است که وقار و سـنگینی را پیشهٔ خود کند، البته این وقار نباید از روی تکبر و برتری جستن باشد بلکه از خرد و استواری و نرمی سرچشمه گرفته باشد.

۱۲ میهمانداری

بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی شهر یاده سزاوار است که به میهمانان و بازدیدکنندگان خود احترام نماید زیرا کسانی که برای زیارت و دیدار وی بسوی او می‌آیند بی شک توقع پذیرائی و خشروئی و میهمانداری دارند و لذا می‌بینیم دربارهٔ اطعام میهمان روایتهائی از ائمه رسیده است و اصولاـ احترام میهمان موجب روی آوردن مردم بسوی مبلغین می‌باشد وچه بسا همین کار باعث پیشبرد مقاصد دینی شود.

و میهمان بر دو گونه است: یکی میهمان غذا و خواب و دیگری میهمان دیدار و سخن و سزاوار است که مبلغ برای قسم اول جای مناسب و نیازمندیهای لازم را آماده کند و برای دیگران دیوان و مجلسی را تهیه نماید و با مقداری خوردنی و آشامیدنی از مردم پذیرائی کند البته باید برای مدت این پذیرائیها و مخارج آنها برنامه حکیمانه ای داشته باشد و هیچوقت از حد وسط بدون افراط یا تفریط تجاوز ننماید.

۱۳ توجه به مسئله اقتصاد و در آمد

بی شک علمای شهر و مبلغین دهات مخارجی برای خانواده خود و مخارجی برای میهمانان خویش و مخارجی برای فقرا و نیازمندان و مخارجی برای کارهای اسلامی دارند و لذا باید برای امور اقتصادی خود طرح ریزی کنند و کوشش نمایند تا واردات خود را نه برای رفاه حال خود چه از حقوق شرعی و در آمدهای وقف و چه از راه تجارتهای آزادی که خود یا بستگان و وکلایشان انجام میدهند افزایش دهند، زیرا هر چه در آمد عالم و نماینده مذهبی بیشتر باشد بهتر میتواند برنامه های خود را پیاده کند و در حدیث آمده است که: کسکه اقتصاد و میانه وری را پیشهٔ خود سازد هرگز نیازمند نخواهد گشت.

و بی شک بی اعتنا بودن بحساب و کتاب خرج و دخل را اسلام نمی‌پذیرد و از آن خوشنود نیست، اضافه بر اینکه این امر موجب کاهش تولید و نتیجه گیری از کوششهای اسلامی میگردد و چه بسا شکست آفرین هم باشد.

در حدیث آمده است که: بهترین کمک و همکاری دین دارائی و بی نیازی است. و در حدیث دیگری است که کسیکه بفکر گذران زندگی و اقتصاد خود نباشد معاد و قیامت ندارد و از حق لازم روحانی است که خود و خانواده اش زندگی مرفه و میانه روی بدون افراط یا تفریط داشته باشند و من گمان میکنم که اگر هر شهر یا دهی برای مخارج نمایندهٔ مذهبی خود بودجهٔ مناسبی تهیه میکرد، هیچیک از شهرها و قریه‌ها و دهکده‌ها از مسئله کمبود مبلغین و راهنمایان مذهبی شکایت نمی‌کردند. زیرا دلیل کمبود نمایندگان مذهبی و علت خالی بودن اکثر دهات از مبلغین اینست که مخارج و هزینه های زندگی سنگین گشته و مرا و خوزهای علمی نمی‌توانند آن هزینه های سنگین را تأمین کنند و بیشتر ساکنین و اهالی محل در این باره بعلت افزایش مخارج اقدام نمی‌کنند و نتیجهٔ دردناک و حتمی آن چنین میشود که بیشتر شهرها و دهات از مبلغین دینی و نمایندگان مذهبی خالی است. و این بزرگترین ضرر را به اسلام و مسلمین وارد میکند.

۱۴ شناسائی منطق روز

برای هر کشور و برای هر زمانی و برای هر امت و ملتی منطق ویژه ای می‌باشد که اگر مبلغین آن را بشناسد میتواند برای پیشبرد کارها و برنامه های اسلامی گامهای مفیدی بر دارد و اگر توجهی به آن ننماید کارش به فرسودگی و شکست خواهد انجامید.

مثلا عراق منطق خاصی دارد و لبنان منطق ویژه ای و زمان الاغ سواری منطق مخصوصی داشت و عصر هواپیما سواری منطق دیگری دارد اعراب منطق مخصوص خود و فارسها منطق دیگری دارند. و لذا مبلغ باید منطق مناسب محل خدمت خود را نیکو بداند تا بهتر

بتواند برنامه های خویش را پیاده کند.
خداوند میفرماید: هیچ فرستاده و رسولی را نفرستادیم مگر به زبان قوم خودش. و در حدیث نبوی آمده است: ما گروه پیامبران دستور یافته ایم که با مردم به اندازهٔ عقل آنان سخن گوئیم.
مثلا: اگر مبلغ دینی مسائل اقتصاد اسلامی را آنگونه که در کتابها شرایع شرح لمعه و مکاسب آمده است نیکو بداند لکن هیچگونه آگاهی نسبت به فعالیتهای اقتصادی این قرن نداشته باشد و توجهی به مسائل اقتصادی بانك و بیمه و بورس و غیره نکند، چگونه خواهد توانست صدها سئوال و پرسش را که متوجه او میشود پاسخ گوید؛ و چه جواب آن پرسشها را نگوید و چه اینکه پاسخهائی که با این زمان تناسب ندارد بدهد، نتیجه کار شکست حتمی او میباشد.
و شکی نیست که شناسائی منطق روز تا اندازه ای مشکل است؛ زیرا این کار نیازمند تطبیق اسلام بر عصر حاضر می‌باشد و چونکه هنوز کتابهای تطبیقی برای مسائل گوناگون فلسفه و اقتصاد و بحث و مناظره تهیه نشده است، مبلغ دینی که خود را مانند پرچمی برای خدمت به اسلام میان مردم برپا داشته است، با مشکلات و سختیهای بیشماری روبرو می گردد، لکن چاره ای نیست و در هر صورت باید آستین همت را بالا زد وارد میدان شد.

۱۵ با دشمنان

برای هر فردی که در اجتماع ابراز وجود نماید، چه عالم ومبلغ و چه بازرگان و نویسنده، دشمنان و حسودانی ظهور میکنند. و این افراد نخست با عداوت کمی آغاز دشمنی می کنند و سپس گرد هم جمع می‌شوند و زیاد میگردند و در بیشتر اوقات برای خو حزب و جبهه های متحد میسازند و غالباً نیرومند ترین سد را جلوی انسان کار کن و فعال برپا می کنند تا او را از فعالیت و کوشش باز دارند و چه بسا مانع زیستن و ماندن وی در آن محل گردند.
و لذا بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی لازم است که در این باره بسیار دقت کند و با تمام نیروها و امکانات خود برای کاهش نشاط دشمنان و تخفیف شدت وحدت دشمنی آنان و تقلیل شماره آ نها با هر وسیله و روش حکیمانه ای که شده است فعالیت نماید.
و شما می‌دانید که اسلام یک هشتم زکات را مخصوص (المؤ لفهٔ قلوبهم) یا کسانی که بوسیله پول قلبشان به اسلام روی می‌آورد قرار داده است و در آیه شریفه چنین آمده است: به آنچه که نیکوتر است دفاع کن ... و ناگهان می‌بینی آنکه با تو دشمن بود گوئی دوستدار و خویشاوند تو گردیده است ... و این صفت والا را کسی بر خوردار نیست مگر آنان که صبر نمودند و آنان که بهرهٔ عظیمی (از ایمان و دین)برده اند.
و در دعای حضرت سجاد (علیه السلام) آمده است که: مرا استوار بخش تا با آنکس که به من نیرنگ زده است با نصیحت روبرو گردم و با آنکس که مرا ترک کرده است به نیکی تلافی کنم و به آنکس که مرا محروم کرده است با بخشش پاداش دهم و به آنکس که از من قطع نموده است با صله و رسیدگی مکافات کنم و با آنکس که غیبت مرا کرده است با نیك یاد کردن مخالفت نمایم و در برابر نیکی شکر گذار باشم و از بدی در گذرم.
و از حضرت مسیح (علیه السلام) روایت شده است؛ دشمنان را دوست بدارید. و بدیهی است که دوستداری دشمنان سبب میشود که دشمن نیز دوستی را بگزینند زیرا قلب، آئینهٔ قلب است.

۱۶ روش سخن

برخی از مردم گمان نمی‌کنند که صحبت کردن و سخن گفتن نیازی به تعلیم و آموختن ندارد و این اشتباه بزرگی است، زیرا انسانی که می‌داند چگونه سخن بگوید، طوری صحبت خواهد کرد که حتماً اثر گذارد، و کسی که به روش حرف زدن آشنا نیست

توانائی چنین امری را ندارد و شناسائی روش سخن گوئی تنها موهبهٔ خدادادی نیست بلکه امری است اکتسابی و حکایت کرده اند که بیابان نشینی درشعر خود خلیفه ای را از نظر صراحت لهجه به بز و از نظر وفا به سگ تشبیه نمود. لیکن پس از مدتی که تربیت و پرورش فرهنگی یافت بهترین وشیوا ترین اشعار را سرود که از آن جمله این بیت است:

عیون المها بین الرصافهٔ و الجسر سلبن فواد حیث ادری و لا اداری

بنابر این ... مبلغ و نمایندهٔ مذهبی باید خود را برای نیکو سخن گفتن و ریختن معانی در قالبهای مناسب و زیبا تمرین دهد. زیرا همانگونه که بدنهای مردم متفاوت است و ذوق و فکر آنها نیز متفاوت می‌باشد. و همانگونه که خیاط هوشمند بدنها و ذوقها را در نظر می‌گیرد، مبلغ نیز باید ذهنها و مغزها و افکار و اندیشه‌ها را در نظر آورد، و چه بسا یک کلمه مردی را می‌راند و چه بسا کلمه ای دیگر را جلب میکند و چه بسا یک جمله گناهکاری را از گناه باز میدارد و چه بسا جمله ای، دیگری را به فسق و حرام روانه میسازد.

۱۷ نویسندگی

برای مبغ و نماینده مدهبی ضروری است همانگونه که صاحب بیان است دارای قلم و قدرت نویسندگی هم باشد زیرا بیان و قلم دو بال نیرومند مبلغ می‌باشند. بخصوص در این عصر که رادیو و تلویزیون و روزنامه و مجله و کتاب در صدر وسائل تبلیغی و توجیهی قرار گرفته است. مبلغ بوسیله قلم خواهد توانست صدای اسلام را به دور دست ترین شهرها برساند و با قلم می‌تواند حقایق اسلام را بیان کند و مردم را راهنما گردد و آنان را ارشاد نماید و کینه توزیهای دشمنان را که همواره بر اصول و فروع اسلام زخم زبان میزنند رد کند.

و اگر مبلغ پیش از رسیدن به منصب (وکالت) و نمایندگی مرجع تقلید نویسندگی فرا گرفته باشد که زحمت او کمتر خواهد بود و بهتر می‌تواند برای خدمت به اسلام آنان را بکار برد، و اگر پیش از آن نعمت نو نویسندگی برخور دار نگردیده باشد، باید هرچه زودتر آن را بیاموزد. و گمان نبرد که نویسندگی کار سخت و محالی است بلکه باید بداند که اگر فقط ششماه همت گمارد و مداومت کند از آن برخوردار خواهد گشت.

و اگر در محل سکونت خود راهنمائی برای نویسندگی یافت باید از او بهره گیرد و اگر چنین کسی را نیافت باید از کتابها و مجلات ادبی استفاده کند. و هر روز تمرین نماید و نخست (وصفیات) بنویسد مانند وصف مدرسه یا خیابان یا انسان و یا محفل و مجلس و غیره ... و تعمد ورزد که ریزه کاریهای یک موضوع را وصف نماید و سپس آنچه را که نوشته است بدور اندازد و همینطور این کار را تا شش ماه ادامه دهد و پس از آن خود خواهد یافت که در نویسندگی تا چه اندازه زیادی پیشرفت کرده است. و چه بسا نویسندهٔ توانا و زبر دستی گردد..

۱۸ آداب و رسوم اسلامی

اسلام احادیث بسیار فراوانی را دربارهٔ آداب اسلامی تشخیص داده است ... مانند آداب سخن و مجلس و ازدواج و عبادت و سلام و دوستی و همسایگی و خانواده وکسب و کار و غیره ... که در کتابهای وسائل و مستدرک و بحار و مکارم الاخلاق و غیره درج گردیده است.

و این آداب علاوه بر اینکه فوائد دینی و دنیوی فراوانی را دارا است، سبب احترام و بزرگداشت گروههای مختلف اجتماعی نسبت به دارندهٔ آنها می‌گردد، لذا بر روحانی و نمایندهٔ مذهبی لازم است که به آنها توجه کاملی بنماید و هرگز نگوید که این آداب اموری هستند مستحب و اشکالی ندارد که انسان آنها را ترک کند و چون قسمت بزرگ پیروزی او بسته به آنها است.

کما اینکه بر او لازم است که این آداب را در اجتماع نشر کند و آنها را میان مردم رواج دهد، زیرا قسمتی از اسلام می‌باشند و نشر آنها نشر اسلام خواهد بود، علاوه بر اینکه خود آنها فوائد بیشماری برای دین و دنیای مردم دارد.

۱۹ تأسیس صندوقهای تعاون

صندوقهای تعاون و همکاری در آغاز کار خود ساده و آسان شروع میشوند لیکن نتایج بزرگ و فوائد زیادی خواهند بخشید، و چونکه مبلغ مخارج فراوانی دارد و بعلت اینکه او مصدر داد و ستد و مرجع طرحها و برنامه‌ها ومحل امید فقرا و نیازمندان می‌باشد باید صندوقهای خیریه ای برای نیازمندیهای شهر یا ده خود تأسیس نماید. چه نیازمندیهای دینی و چه احتیاجات اجتماعی.
و اگر بعنوان مثال در شهر تبلیغی خود هزار صندوق تعاون بگمارد و در آمد روزانه هر صندوق یک ریال باشد، در سال ۳۶۰۰۰۰ ریال خواهد شد.
و با این: پولها است که مؤسسات و بنیادهای خیریه ساخته میشود و حوائج و نیازمندیهای مردم تأمین میگردد و جشنها برپا میشوند و بینوایان به توائی میرسند در حالیکه هیچ تحمیلی هم بر کسی نخواهد داشت لازم است که خود مبلغ متکفل خرج و صرف پولهای جمع آوری شده نگردد بلکه هیئت امنائی از نیکو کاران شهر بر آن صندوقها و جمع و صرف آنها بگمارد تا مردم نیز بی طمعی او را دریابند و بدانند که اموال آنان حتما در موارد مناسب و بدست خود آنان صرف می گردد و تا خود را هدف تهمتهای مغرضین نسازد و محل شبهه دیگران واقع نگردد.

۲۰ فراهم نمودن مقدمات ازدواج جوانان

تجرد همانگونه که یکی از دردهای فردی انسان است، یکی از دردهای اجتماعی او نیز بحساب می‌آید، و بی مورد نبوده است که در حدیث آمده است: کسیکه ازدواج نماید در حقیقت دو سوم دین خود را نگهداشته است و بر او باد که در یک سوم دیگر آن از خدا بترسد.
و لذا بر هر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی لازم است که در امر ازدواج مجردین همت گمارد و وسائل آنان را با تشویق جوانان و همکاری در حل مشکلات و سختیها و جبران کمبودهای زندگی آنان فراهم نماید. روحانی با این کار دوستی مردم را به خود جلب کرده و به اسلام خدمت بزرگی می‌نماید زیرا او یکی از برنامه های زنده و سازندهٔ اسلام را عملی ساخته و اجتماع را از فساد و تباهی نجات بخشیده و جوانان دختر و پسر را از آلودگی و مرض نگداشته است؛ چونکه ازدواج آنگونه که در علم طب ذکر میکنند یکی از وسائل مهم مبارزه با امراض متعددی میباشد و در عین حال که درمان می‌باشد پیشگیری نیز هست.
و اگر مبلغ و نمایندهٔ انجمنی برای پیاده نمودن این طرح بزرگ تأسیس نماید که وظیفهٔ آن تشویق جوانان و جمع آوری پول برای قرض دادن به نیازمندان و کمک به فقرائی که توانائی ازدواج ندارند باشد؛ در کار خود پیشرفت بیشتری خواهد نمود. و من چنین فکر می‌کنم که اگر مبلغین هر شهر یا دهی موضوع ازدواج را یکی از برنامه های حتمی خود قرار دهند بی شک می‌توانند آمار تجربه را دست کم به نصف برسانند، و این خود خدمتی است بزرگ به اسلام و مسلمانان.

۲۱_تاسیس حوزه های علیمه

برمبلغ و نمایندهٔ مذهبی است که در شهر یا دهی که در آن زندگی میکند و در دهات و محلات اطراف آن که خانواده‌ها یا قبیله های بسیاری در آنها زندگی میکنند مدارس دینی مناسب و حوزهای علمیهٔ فعالی که با تعداد ساکنین آنجا تناسب داشته باشد تشکیل دهد. و اگر این طرح سازنده عملی گردد، در اندک زمانی فوائد و نتایج بیشمار آن عاید اسلام و مسلمانان خواهد گردید.

و شاید همان کسی گمان کند که این کاری است بسیار دشوار؛ لیکن بعقیدهٔ من پیاده نمودن این طرح بسیار سهل و آسان می‌باشد چون ساختن یک مدرسه ای بودجه ای بیشتر از ساختمان یک مسجد با یک خانهٔ بزرگ یا یک کتابخانه مجلل نمیخواهد، و در محیطهای متمول ساختن یک مدرسه در مدت سه ماه امکان پذیر است و در محیطهای کم در آمد ساختمان آن در مدت یکسال تقریبا امکان پذیر میباشد.

ومسئله طلاب خود بخود حل میگردد زیرا اگر جوانان کمی کمک و همکاری فکری و مادی ببینند با علاقه فطری خود به اسلام روانهٔ این گونه مدارس خواهند شد و در زمرهٔ دانشجویان این کانونهای فرهنگی خواهند گردید.

و این سخن ادعای بی دلیل و از روی خیالپردازی نیست بلکه حقیقتی است روشن و ثابت و حتی یکی از علما و مراجع این برنامه بزرگ را پیاده نمود و در کمتر از ده سال بیش از صد مدرسهٔ دینی در مناطق گوناگون یک کشور بنا نمود.

و فائدهٔ دیگری در ساختن مدرسه و سازمان دهی طلاب عائد خود عالم و مبلغ دینی میشود، زیرا دانشجویان و طلاب آن مدارس کمک و همکاری او در راهنمائی و ارشاد مردم خواهند شد، و با کوشش آنان مردم بیشتر گرد اسلام جمع میشوند و در آن خیر دنیا و آخرت برای مبلغ و مردم خواهند بود.

۲۲ جلب اعتماد

مردم با اعتماد دیگران زندگی میکنند. بعنوان مثال بازرگانی که اعتماد مردم از او سلب شود تجارت وی به نابودی میکشد چون مردم دیگر با او معامله نخواهند نمود و رئیس و فرمانروائی که مردم به او اعتماد نداشته باشند دیر یا زود از سمت خود کناز زده میشود و او را یا بوسیله انتخاب اگر سیستم دموکراسی حاکم باشد و یا با زور و نیرو اگر کشور دیکتاتوری باشد از کار بر کنار خواهند کرد. و امام جماعتی که اعتماد مردم از او سلب شود، کارش بجائی میکشد که تنها خودش نماز گذارد و کسی گرد او جمع نخواهد شد و همچنین در فعالیتهای اجتماعی دیگر.

و مبلغ دینی بیش از افراد دیگر به اعتماد مردم نیازمند است، زیرا اگر اعتماد نباشد کسی به او توجه نخواهند نمود و در نتیجه توانائی ارشاد و هدایت از او سلب می‌گردد، و لذا بر مبلغین و نمایندگان مذهبی واجب است که از نظر کیفی و کمی هر چه بیشتر اعتماد مردم را نسبت به خود جلب نمایند تا بدین وسیله افراد بیشتری را گرد خود جمع کنند، و همچنان بکوشد تا اعتماد آنان را بیشتر کنند چونکه هر چه همکاران مبلغ بیشتر شوند و اعتماد آنان به او فزون تر گردد؛ بیشتر خواهد توانست به اسلام ومسلمین خدمت کند.

و جلب اعتماد مردم کاری است بس دشوار که کوشش بی دریغ و فعالیت همیشگی و پیگیری از آنسان میخواهد. و ما در این جا به برخی از اصول آن اشاره میکنیم:

۱ ¬ اخلاصی برای خدای متعال. زیرا اگر خدا کسی را دوست بدارد بی شک مردم هم او را دوست خواهند داشت همانگونه که در برخی از احادیث وارد است.

۲ همسانی ظاهر و باطن یا برابری پنهان و آشکار. و این یکی از سخت ترین امور می‌باشد.

۳ قطع طمع از مردم.

۴ ادامه و استمرار در کار و فعالیت چون مردم همیشه گرد علمای عامل و فعال جمع مشوند و به آنان اعتماد می‌روزند.

۵ اخلاق نیکو که از آن جمله: شجاعت و شهامت و کرم ونگهداری زبان و صفات بسیار دیگر میباشد.

۶ عدم تکبر و فخر ورزی حتی در نوشتن یا به اشاره و کنایه.

۷ میانه روی در تمام کارها.

۸ مراقبت و مواظبت بر عکس العمل کارهای خود. چون در مقابل تمام کارهای انسان واکنشهائی نیکو یابد در اجتماع رخ می‌دهد. و برخی از مردم فقط به هدف خود نظر دارند و بدون توجه به عکس العمل مردم که آیا آنان کار او را می‌پسندند یا نه، به سیر خود ادامه میدهند. و چنین افرادی سزاوار است که بهدف خود نرسند و برخی دیگر گامهای خود را با فکر و توجه بر می‌دارند و در هر قدم انعکاس آن را بررسی می‌کنند. اگر انعکاس نیکوئی داشت آن را ادامه داده و فعالیت خود را گسترش میدهند و اگر انعکاس بدی از کار خویش یافتند آن را اصلاح می‌کنند تا نقص روی نقص دیگری نیافزایند، و در پایان مردم از گرد او پراکنده شوند و خود به هدف نرسد.

و مفهوم این موضوع این نیست که انسان به باطل عمل کند و کارهای نیك را رها سازد، بلکه معنی آن چنین است که کارهای نیك را با روشی که با ذوق مردم نیز سازگار باشد انجام دهد تا از گرد او پراکنده نشوند.

به این آیه شریفه توجه نما: ما و شما بر هدایت یا در گمراهی آشکاری می‌باشیم ... جمله ای است که طرف مقابل هرگز از آن آزرده نخواهد شد رنجش خاطری برایش پیش نخواهد آمد و در عین حال سخن راست و صحیح می‌باشد و اگر میگفت: شما بر باطل هستید ای کافران فاجر ... باز هم سخن راست و صحیح را عنوان کرده بود لیکن بی شک غضب و رنجش آنان را سبب می‌گردید.

۲۳ مناسبت‌ها و رویدادها

بر مبلغ ونمایندهٔ مذهبی سزاوار است که توجه بسزائی به مناسبتهای دینی نماید و با برپا داشتن جشن به مناسبت عیدها و تأسیس مجالس سوگواری به مناسبت وفاتها و توجه مردم را نسبت به ائمهٔ اطهار (علیهم السلام) و بزرگداشت مقام آنان جلب کند، و با این کار مردم راوا دارد تا گردم شمع هدایت امامان (علیهم السلام) جمع شوند و از پرتو تعلیمات آنان فیض برند و به آنان اقتدا کنند. و این گامی است بسوی هدف و در عین حال موجب جمع شدن مردم گرد مبلغین میشود و او را برای نشر اسلام و هدایت مردم و ترویج احکام کمک و یاری خواهد کرد.

۲۴ زیارت

بر مبغ و نمایندهٔ مذهبی سزاوار است که بر حسب امکان و توانائی خود در مراسم مخصوص به حج و زیارت مشاهده مشرفه ملتزم باشد، زیرا در آن ترویج شعائر اسلامی و تعلیم مردم می‌باشد. چون همیشه روحانیون نمونه ای برای مردم خواهند بود و هر چه آنان انجام دهند دیگران نیز پیروی می‌کنند و آنچه ترک کنند مردم نیز رها خواهند نمود.

و مردم پیش از آنچه به گفتار دیگران توجه کنند به کردار و رفتار آنان نظر می‌اندازند، و واضح است که عادت دادن مردم به حج و زیارت موجب توجه آنان به خدا و اولیای او خواهد شد و سبب تقویت دین و برپا داشتن پایه های اسلام و عادت دادن مردم به سیر در راههای هدایت و نیکی میباشد.

۲۵ اخلاق

مبلغ و نماینده مذهبی بیش از هر چیز نیازمند اخلاق میباشد. و اخلاق همان هدف و منظور بزرگی است که رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) برای تحقق بخشیدن و تکمیل آن مبعوث شدند، آنجا که خود میفرمایند: من برای اتمام و تکمیل مکارم اخلاق فرستاده شدم. و دارا بودن اخلاق موجب میشود که:

۱ مردم گرد مبلغین جمع شوند و به آنان توجه کنند. و در مثل است که ... یك قطره عسل بیش از یك بشکه حنظل مگس گرد

خود جمع می‌کند.

۲ پیروی مردم از او در اخلاق و صفات نیکو.

و منظور ما از اخلاق تعارف و سلام و خوشروئی تنها نیست بلکه آنچه که مثلا در کتاب جامع السعادت و کتابهای دیگر اخلاقی ذکر کرده اند می‌باشد مانند: راستگوئی و امانت داری و غیرت و حیا و نشاط و نرمش وخوش زبونی و مراقبت و توجه به همه اشیاء و افراد و صفات بیشمار دیگری که همگی در جرگهٔ اخلاق جمع می‌باشد.

۲۶ سطح بهداشت

مبلغ و نماینده مذهبی در عین اینکه طبیب روح مردم است، طبیب جسم آنان نیز میباشد. امیر مؤمنان علی (علیه السلام) میفرماید. علوم بر چهار دسته هستند ... و طب برای نگهداری بدنها.

و اگر کسی همت گمارد و تمام راهنمائیهای بهداشتی که در قرآن و سنت آمده است جمع نماید وتوضیح و حاشیهای بر آنها بیافزاید بیش از هزار صفحه خواهد شد. و لذا بر مبلغین لازم است که به مسئله بهداشت مردم اهمیت و توجه نماید و آنان را به راههای درمان و پیشگیری تا آن اندازه که میدانند راهنمائی کنند. و در عمل کوشش کنند تا وسائل پیشگیری و درمان بیماران را فراهم سازند تا با این کار به جسم و روح مردم خدمت کرده و آنان را بسوی خود جلب کنند، زیرا اگر مردم آشکارا دیدند که مبلغین به امور دینی و دنیوی آنان اهمیت بی دریغی مبذول میدارند، فرمان آنان را عملی می‌سازند و در نتیجه به نفع اسلام و مسلمین خواهد بود.

۲۷ رسیدگی به خویشاوندان

درست است که مبلغ نمی‌تواند بر تمام خویشاوندان خود نفوذ داشته باشد و بر آنان تأثیر گذارد و همگی را به راه راست هدایت کند، چون ما در تاریخ انبیا پسر نوح (علیه السلام) و عموی پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) را می‌یابیم که چه سان کجرو و منحرف بوده اند؛ لیکن در رسیدگی و نگهداری خویشان ونزدیکان اهمیت زیادی نهفته است. زیرا اگر فرزندان و خانواده و نزدیکان مبلغ ونمایندهٔ مذهبی نیکو باشند تأثیر سخن وی بیشتر خواهد بود و اگر بر عکس باشد، سخنش کم اثر می‌گردد.

و مردم بخصوص مغرضین آنان، چنین میگویند: اگر آنچه عالم و مبلغ میگوید راست میباشد پس چرا فرزندان خود را نصیحت نمی‌کند؛ و چرا به نزدیکان خویش هشدار نمی‌دهد، و چرا عیال خود را نهی نمی‌کند.

و چه بسیار اتفاق افتاده است که کردار بستگان مبلغ از نظر شرعی مجاز بوده است، لیکن لائق شأن او نبوده و لذا باید آنان را از انجام چنین کارهائی بدور دارد.

۲۸ برنامه ریزی

یکی از عوامل مهم پیشرفت افراد فعال اینست که برای کارهای خود برنامه ریزی ای منظم تعیین نماید و کارهای خویش را روی موازین صحیحی تقسیم بندی کنند. چون برنامه ریزی یکی از عوامل پیروزی و رسیدن بهدف است. البته باید پیش از برنامه ریزی تفکر و اندیشهٔ پخته ای وجود داشته باشد. علما و مبلغین نیازمند این دو خصلت میباشند زیرا آنان خود را در مسیر کورانها و بحرانها و آرزوها و سختیهای بسیاری قرار میدهند و اگر چنین افرادی برای کارهای خود برنامه ای منظم نریزند و کارها را بدست باد بسپارند هرگز به هدف خود نخواهند رسید و عمر خویش را بیهوده از دست خواهند داد و در نتیجه اسلام به خسارتی بس عظیم دچار خواهد شد.

بعنوان نمونه بر روحانی سزاوار است که بیاندیشد.

۱ از کجا پول بدست آورد، و برای تحقق بخشیدن به اهداف و آرمان های تبلیغی خود چه اندازه پول نیاز دارد.

۲ و چگونه پول را اصراف نماید.

۳ و چه اندازه به کمک و یار نیاز دارد و تا چه اندازه نیرو میخواهد تا او را به هدفش برساند؟

۴ و چگونه و از چه راه بایـد پـایه های ایمان و فضـیلت را بنا کنـد؟ و چگونه و از چه راه میتوان ارکان گمراهی و بی دینی را ویران ساخت؟

۵ و به چه کسی میتوان اعتماد کند،

۶ وچگونه با مردم رفتار کند و با آنان معاشرت ورزد؟

و همیشه بایـد برنامه ریزی و طرحهای مبلغ وسیع و بلند پایه باشد، گرچه پیاده کردن برنامه‌ها همیشه از زاویه های کوچك و تنگی آغـاز میگردد، بعنوان مثـال. مهنـدس برای ساختمان آپارتمان بیست طبقه ای روی زمین بمساحت ده هزار متر مربع و در مـدت چند سال طرح ریزی میکند ولی در آغاز، کار خود را از ده متر شروع میکند و در نخست، تنها طبقه اول را بنا می‌کند.

و بهمین گونه اگر مبلغ و نماینـدهٔ مـذهبی در محلی زنـدگی می‌کنـد که جمعیتش صد هزار نفر باشد، حکیمانه است که برنامه کار خود را چنین طرح ریزی کند:

صـد نفر مبلغ، ده مـدرسه، صـد مسـجد، پنـج بیمارسـتان یـا درمانگاه، ده کتابخانه، هـدایت و رهبری ده هزار نفر از جوانان، و فراهم نمودن وسائـل ازدواج دو هزار دختر و پسـر جوان و امثـال این کارهـای اجتمـاعی و سازنـده. و سـپس واقعبینانه بیاندیشـد که در چه مدت و با چه وسائلی این برنامه را می‌توان عملی ساخت؟ و به چه چیزهائی نیازمند میباشد؟ و سپس بکار شروع کند.

اگر مبلغین برای خود برنامه ای تعیین کننـد و بیـدریغ کوشـش نمایند، بی شك به مقدار زیادی از اهداف خود خواهند رسـید و در مقابل اگر برنامه و طرح آنان منظم نباشـد و ندانند چه میخواهنـد بکننـد و یا طرح کامل باشـد ولی به اندازه لزوم فعالیت وکوشـش نکنند، هرگز به جزئی از هدفهای خود هم نخواهند رسید و پیروزی نصیب آنان نخواهد گشت.

۲۹ پخش کتاب

بر مبلغ و روحانی لازم است برای نشر فرهنگ اسلامی با تمام وسائل ممکن فعالیت کند و یکی از عوامل فعال پخش و توزیع کتاب می‌باشد. به این ترتیب که مقدار زیادی کتاب بخرد و نسبت سطح فرهنگ افراد در دسترس آنان قرار دهد، چون اسلام را غباری از افکار بیگانه پوشانده است و لذا بسیاری از روشنفکران هم گمان برده اند که اسلام دارای سیستم اقتصادی و سیاسی و نظام و قوانین اجتماعی و جنائی و مانند آن نیست.

و این غبار آلوده را باید بوسیلهٔ نشر کتابهائی که تمام جوانب اسلام را بیان می‌کند از مغز جوانان زدود.

و دیگر اینکه بد نیست مبلغین و نمایندگان مذهبی را نسبت به نشر کتاب، چنین دسته بندی کنیم:

۱ گروهی که باید روزانه دست کم ده جلد کتاب در دسترس مردم قرار دهند.

۲ گروهی که باید روزانه شش جلد کتاب در دسترس مردم بگذارند.

۳ گروهی که باید روزانه دست کم چهار جلد کتاب در دسترس مردم قرار دهند.

و اگر بداند که تنها یکی از مجلات در یکی از کشورهای اسـلامی تیراژ پخشـش به بیش از ۲۵ هزار نسخه میرسد؛ و اگر بدانید که مسیحیان در یکی از کشورهـای (اسـلامی) که بیش از ۲۵ میلیـون جمعیت نـدارد در هر سـال بیش از ۶۰ میلیون جلـد کتاب پخش می‌کننـد؛ آری اگر به این آمار توجه داشـته باشـید هرگز تعجب نخواهیـد کرد هنگامیکه میگوئیم مبلغ و نمایندهٔ مذهبی باید روزانه

بیش از ده کتاب پخش کند.

۳۰ ایجاد روحیه ای توانا و نیرومند در مردم

بر مبلغین و نمایندگان مذهبی است که روح مسلمانان را همواره بزرگ و توانا نمایند و با رهبری های مداوم خویش روح عزت و امید را در دل مردم زنده کنند. البته عزتی استوار که از روی تکبر نباشد و امیدی راستین که بر پایه های لزران توهم و خیال بنا نشده باشد؛ بلکه عزتی که خداوند متعال درباره آن میفرماید: (و عزت از آن خدا و رسول و مؤمنان می‌باشد) و امیدی که توأم با عمل و کوشش باشد.

زیرا عزتی که از روی تکبر و برتری جوئی باشد سزاوار سقوط و عقب گرد است و امید بی پشتوانه ای که از خیال پردازی انسان تراوش کند، آرزوی بیهوده ای بیش نخواهد بود و خداوند فرموده است: کارها به آرزوهای شما و آرزوهای اهل کتاب وابسته نیست، کسیکه کار بدی انجام دهد جزایش را خواهد دید..

پس آرزو و امید دروغین هرگز باعث پیشرفت نخواهد شد بلکه روح بلند پایه ای که همواره با عمل مناسب توأم باشد پیشرفت و پیروزی را سبب میگردد.

و در این روزگار که مسلمانان در مقابل زرق و برقهای شرق و غرب عقب نشینی نموده اند و فریبندگیهای تمدن نوین دلها و عقول آنان را ربوده است، و سوگمندانه احساس حقارت و خواری می‌کنند و یأس و نا امیدی بر آنان مستولی شده است ... آری، در این موقعیت. این کوشش اهمیت بیشتری پیدا کرده است. و پر واضح است انسانی که احساس ذلت و خواری نماید و انسانی که نا امید از پیشروی و تقدم باشد، به اندازهٔ یک مورچه هم نخواهد توانست جلو رود زیرا در مقدمهٔ هر پیشرفت عزت نفس و امید فراوانی قرار گرفته است.

۳۱ حاشیه یا اطرافیان

انسان به تنهائی نمی‌تواند کار فراوانی انجام دهد؛ و لذا بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی لازمست برای خود اطرافیان صالحی که او را در رسیدن به اهداف اسلامیش کمک کنند تهیه نماید، البته اطرافیان باید منظم باشند و از روی برنامه وظائف خویش را انجام دهند. مثلا عالمی که در شهر بزرگی زندگی میکند، اطرافیان خود را از ده نفر نیکوکار و فعال تشکیل می‌دهد و برای هر کدام از آنان چهار نفر کمک می‌گمارد و برای هر کدام از آنان وظیفه ای معین تنظیم می‌کند ... گروهی را برای امور اقتصادی و گروهی را برای امور فرهنگی و گروهی را برای امور ساختمانی و تشکیلاتی و گروهی را برای امور اجتماعی و کارها را چنان منظم میکند که هر کس وظیفهٔ خود را بداند و به آن عمل کند.

وظیفهٔ گروه اقتصادی جمع حقوق شرعی. و وظیفهٔ گروه فرهنگی نشر فرهنگ اسلام بوسیلهٔ چاپ و نشر و پخش کتاب و مجله و غیره. وظیفه گروه ساختمانی و تشکیلاتی ساختن مدارس و مساجد و کتابخانه های اسلامی وظیفه گروه اجتماعی برپا داشتن جشنها و رسیدگی به کارهای مردم خواهد بود و همچنین کارهای دیگر...

البته باید هر ماه برای برنامه ریزی و حل مشکلات و راه یابی و تفکر با اطرافیان خود اجتماع کند و همه با هم مسائل را مورد بررسی قرار دهند ای تقسیم کار عامل فعالی است برای براه انداختن کارها و رسیدگی به هدف.

و به عقیدهٔ من اگر نمایندگان محترم در تمام شهرها این روش را بکار بندند، بی شک همه شهرها و دهات گامهای سریعی بسوی اسلام بر خواهند داشت و در کمتر از پنج سال مردم به اسلام عزیز باز خواهند گشت.

۳۲ انتقاد از خویشتن

یکی از امور مهم برای مبلغ اینست که همواره خود را مقصر بداند و چنین عقیده داشته باشد که در برابر خدا و اسلام و مسلمانان هنوز آنطور که باید عمل نکرده است چون انتقاد از خویشتن و عقیده به تقصیر و کوتاهی یکی از عوامل سوق دهنده و وادار کنندهٔ انسان به پیشروی است و همچنین این حالت آدمی را وا می‌دارد تا اشتباهات خود را اصلاح و جبران کند و برای مشورت با مردم و پذیرفتن عقاید آنان آماده شود و لذا در دعا وارد است که: پروردگارا هیچگاه مرا از تقصیر و کوتاهی جدا مکن ... یعنی همیشه چنان باشم که خود را مقصر بدانم تا بیش از پیش در راه تو خدمت کنم.

۳۳ کسب اطلاعات

بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی لازم است دربارهٔ شهر تبلیغی خود و اطراف آن اطلاعاتی کسب نماید و دربارهٔ مردم و امور عمومی و خصوصی آنان اطلاع حاصل کند زیرا اگر فعالیت در اجتماع بدون اطلاع بر حالات و شرایط آن باشد نتیجه نیکوئی نخواهد بخشید.
و لذا هنگامیکه درباره محل خود بررسی و مطالعه میکند و چنین نتیجه می گیرد که کجرویها و انحرافات در میان جوانان نفوذ کرده است و سپس جستجو می کند که علت و جهت انحراف کدام واز کجا است، با درایت کامل کوشش خواهد کرد تا انحرافات را بزداید، و اگر در اجتماع شکست اقتصادی و کسبی ای مشاهده کند فعالیت می‌ورزند تا سطح اقتصادی مردم را بالا برد مشکلات آنان را حل نماید و اگر ببیند جنایات و بزه‌ها در اجتماع زیاد گشته است و انگیزهٔ آنها را بیابد می‌تواند آن علل و انگیزه‌ها را از بین ببرد و اجتماع را پاک و منزه سازد و همچنین در امور دینی و دنیوی دیگر.
و بهتر است که برای کسب اطلاعات و معلومات لازم افراد آگاه و درستی را انتخاب کند و هر روز اخبار و احوال را برایش گزارش کنند. و این وظیفهٔ مهم را به اطراف شهر یا ده خود نیز گسترش دهد تا بر تمام ریزه کاری های محل آگاه گردد و واقعبینانه برای اصلاح امور بپا خیزد.

۳۴ میانه روی در زندگی

بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی است که در زندگی شخصی خود میانه روی را پیشه کند و حتی اگر یکی از ثروتمندان هم باشد حد وسط را برگزینند، زیرا افراط و زیاده روی باعث می‌شود مردم پشت سر او حرف بزنند و فقرا و مستمندان از گرد او پراکنده شوند و هر دوی اینها با هدف مبلغ و نمایندهٔ مذهبی سازگار نیست، چون سقوط و پائین آمدن منزلت و ارزش وی را سبب می‌شود، و دیرتر به هدف خود یعنی نشر احکام اسلام و برپا داشتن ستون دین خواهد رسید.
و در مقابل افراط، تفریط و سختگیری را نباید پیشه خود نماید، چون این یکی نیز باعث رانده شدن مردم شده و موجب برتری جوئی متکبران و ثروتمندان بر او خواهد شد، و پر واضح است که این حالات نیز برخی دیگر از مردم را از انسان دور مینماید و باز هم به هدف لطمه می‌زند.

۳۵ تعاون و همکاری

و چه بسیار اتفاق می‌افتد که در شهر دو نماینده یا چندین نماینده وجود دارد. در این موقعیتها سودمند ترین و مهمترین راه، تعاون و همکاری می‌باشد، زیرا تعاون چند فائده ی بزرگ را در بر دارد.

۱ نیرو و قوت. زیرا همیشه نیرو با اجتماع و اتحاد است و ضعف و ناتوانی با تفرقه و پراکندگی است و نیرو از اموریستکه مبلغین به آن نیازمندند.

۲ باز داشتن مردم از غیبت علما ... و اگر مردم پشت سر عالم حرف بزنند، زیانهای دینی و تبلیغی فراوانی را در بر خواهد داشت.

۳ اگر برخی از مبلغین مشغول خرده گیری بر دیگران باشند، این عمل موجب میشود که مقدار زیادی از نیروهای آنان صرف در این بیهودگیها گردد، و شکی نیست که صرف نیرو در ساختن بهتر از صرف در ویرانگری است.

و چه بسیار افراد روحانی نما را می‌بیبم که هرگز آمادهٔ همکاری و تعاون نیستند، بلکه همیشه دنبال خرده گیری و توهین به دیگران می‌باشند و لذا بر مبلغ حکیم و منزه واجب استکه زبان خود را از این گونه گناهها باز دارد و خود را مشغول دشمنی و عداوت و جدال ننمایند و گمان نبرد که اگر کسی را کوچک شمرد، موجب خواهد شد که او شکست بخورد بلکه باید همیشه بداند که اگر از خرده گیری و بیهوده گری دست بر دارد بی شک دردل مردم جای خواهد گرفت و باعث شکست طرف مقابل اگر او بدشمنی ادامه دهد خواهد شد.

و در دعای مکارم الاخلاق از حضرت سجاد(علیه السلام) چنین آمده است: پروردگارا ... و مرا وادار تا به کسیکه غیبت مرا میکند بنکوئی یاد کنم.

لیکن این صفت والا را کسی دارا نخواد شد مگر آن کسی که بهرهٔ عظیمی از ایمان برده باشد.

۳۶ هدایت و راهنمائی منحرفان

بر مبلغ و نماینده مذهبی لازم است اهتمام ورزد تا گروههای منحرف از اسلام را هدایت و راهنمائی کند، زیرا همیشه چنین بوده و هست که در تمام شهرها و اطراف آنها، گروههائی خارج از دین یا منحرف از اصول صحیح اسلام وجود دارند و اغلب مبلغین دربارهٔ تأثیر زبان و صحبت با چنین گروهها و هدایت آنان، اظهار یاس و ناامیدی می‌کنند لیکن حقیقت بر عکس این تصور است، زیرا انسان غالباً معاند و لجباز نیست و کسیکه لجباز نباشد و حق را به او بگویند، از آن پیروی خواهد کرد. وحتی معاند و لجباز هم اگر حق را بشناسد در برابر آن تواضع می‌کنند گرچه در زمرهٔ حقیقت پرستان نمی‌رود.

و تاریخ بهترین گواه این حقیقت است که بسیاری از علما برای راهنمائی گمراهان کوشش کردند و پیروزیهای بزرگی نصیبشان گشت.

و لذا بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی لازم است که آستین همت بالا زند و با کوشش بی دریغ خود در راه هدایت گروههای منحرف از مسلمان و غیر مسلمان فعالیت نماید.

۳۷ آزردگی و خشم

دو صفت است که بها و روحانیت مبلغ دینی را میزداید در صورتیکه مبلغین مذهبی بعلت برخورد با طبقات مختلف مردم همیشه در معرض این دو صفت هستند.

یکی خشم و دیگری آزردگی یا بستوه آمدن. و چنین است که مردمی که گرد مبلغ جمع میشوند همیشه اسباب آزردگی و دلسردی او را فراهم میسازند و با اصرارهای و نادانیها و خشونتها و بد رفتاریها و وراجیهای خود، مبلغ را بستوه می‌آورند.

و مبلغ مذهبی هر چه باشد، بالاخره انسان است، و انسان از کارهای ناپسند آزرده میگردد و آزردگی خود را نمودار میسازد و انسان هر چه باشد به خشم می‌آید و گاهی خشم خود را اظهار میکند؛ و در نتیجه، خشم و آزردگی موجب پراکندگی مردم میشود.

برای نمونه بسیار اتفاق می‌افتد که مستخدم مستمندی در طلب پول، بسیار اصرار و از حدادب خارج می‌شود و با رفتار توهین آمیز

خود، مبلغ زخم داری از دهان خود خارج کنـد وهمین کلمه بیشک موجب پراکندگی دیگران خواهد شد. بخصوص اینکه مردم از مبلغین توقع دارنـد که به نیکوترین اخلاق متصف باشـند و برای دیگران نمونه ای والاـ گردنـد و در صبر و مـدار نمودن بـا دیگران گوی سبقت را از دیگران بر ده باشند، و چنین انتظار دارند که مبلغ و نمایندهٔ مذهبی در صفات برتر و ملکات نیکو خلیفه و جانشین رسول اکرم وائمه طاهرین (علیهم السلام) باشد.

و لذا بر مبلغ لازم است که هر اندازه برخوردهای دیگران بی ادبانه باشد، تصـمیم جدی بگیرد که هرگز خشمگین نگردد وهیچوقت بستوه نیاید. و همیشه انسان اگر صفتی را مدتی تمرین نماید و به آن عادت میکند و بدین وسیله تحمل بر او آسان میشود وخشونت و بدرفتاری مردم بر او سهل و آسان می گردد.

و در نتیجه با این کار مردم هرگز از گرد او پراکنده نمی‌شوند و در نتیجه از هدف خویش دور نخواهد گشت.

۳۸ حقوق شرعی

شکی نیست که حقوق شـرعی پـایه و اساس امور تبلیغ وموجب پیشـرفت اسـلام می‌باشـد، چون بیشتر کارها نیازمنـد به پول است، و خداوند متعال حقوق شـرعی را برای برپا داشـتن طرحهای اسـلامی و بر آوردن نیازمندیها گذارده است و در حدیث آمده است که. خمس کمک ما، در دینمان می‌باشد.

و لـذا بر مبلغ و نماینـده مـذهبی لازم است که همت نمایـد تا مردم را برای دادن حقوق شـرعی راهنمائی کند، زیرا در پرداخت این حقـوق فوائـد بسـیاری است که از جمله آنهـا پـاک گردانیـدن مردم از حرام خواری است؛ چون نـدادن حقوق شـرعی از محرمـات بزرگ است و همـانگونه که برخی از فقهـا در کتابهـای فقهی ذکر کرده انـد، چه بسا بطلان نماز و روزه و حـج و عبادات دیگر هم گردد. و فائدهٔ دیگر آن برپا گردیدن طرحهای اسـلامی و رسیدگی به نیازمندیهای فقرا و مستمندان و تأمین بودجه اهل علم و توجه بیشتر مردم نسبت به دین می‌باشـد زیرا کسـیکه حقوق شـرعی خود را میپردازد، در حقیقت علاقه ویژه ای به دین پیـدا میکند، چون انسـان وقتی برای کـاری پولی بپردازد خود را نزدیـک و مربوط به آن کار خواهـد دانست و در این صورت از آن کار دفاع خواهد کرد و خود را مسئول آن خواهد یافت، گوئی ولی آن گردیده است.

بعنوان مثال کسـیکه چنـد تومانی برای ساختمان حسـینیه یا مسـجد یا مدرسه ای داه است، در خود لزومی می‌بیند تا از آن بنیاد دفاع کنـد و محاسن و نیکیهای آن را به رخ مردم بکشد، و در اطراف مقابل کسـیکه اقدامی برای آن نکرده است، گوئی خود را در برابر آن بیگـانه میدانــد و برایش اهمیـتی نخواهــد داشـت اگر بـد گـوئی آن را کردنـد، و فرقی نخواهـد داشـت اگر خوبیهـای آن را بر شمردندو این بدان جهت اسـتکه طبیعت انسان همیشه او را وا دار میکند تا از خود و ویژگیهای مربوط به خویش دفاع کند، هر چند آن ویژه گیها ضعیف و کوچک باشند و یکی از انواع احداث ویژگی پرداخت پول است.

۳۹ تعمیر قبور صلحا و نیکان

بر مبلغ و نماینـده مـذهبی است که بتمام خـدمات اسـلامی اهتمام ورزد، چون بوسـیله آن اسـلام پیشـرفت میکند و دین در دل مردم جای میگیرد، و هر چه کارهای اسلامی زبون وضعیف گردد، مردم نیز نسبت به دین ضعیف می‌شوند.

یکی از خـدمات اسـلامی تعمیر قبور پیـامبران و امامـان و خویشان پاک آنان و قبور علما و مساجـد و غیره میباشـد. و بر مبلغین لازم است که اهتمام زیادی برای تعمیر مراقـد و مشاهـد مشـرفه و مساجد معظمه بنمایند و هر کدام را نسـبت به اهمیت و قداست آن برپا دارنـد و بکوشـند تا اطراف و جوانب آنها را از منکرات و گناهها و آنچه که لایق شأن و منزلت آنان نیست پاک و منزه سازند، زیرا این اماکن از خانه هائی است که: (خداوند اذن فرموده است که برپا گردد و نام او در آنها یاد شود) ... و در اغلب شهرها قبر یکی

از بزرگان مسلمانان یا مسجدی وجود دارد که باید به همهٔ آنها رسیدگی شود.

و من خود از نزدیک می‌بینم که چه سان ویرانی مسجد حضرت امر المؤمنین (علیه السلام) نزدیک شهر بصره و مسجد جمجمه منسوب به آن حضرت نزدیك شهر حله در عراق موجب آزردگی بعضی از مؤمنین گشته و آنان را به سئوال وا داشته است که چرا این دو اثر بزرگ خراب و ویران می‌باشد (و شاید عذری در این میان باشد و تو ملامت میکنی) زیرا عذرهای موجهی برای کسانی که میخواهند این دو مسجد بزرگ را بسازند وجود دارد، لیکن در هر صورت این عذرها در برابر ملامت و آزردگی مردم نمیتواند پایدار ماند و بر همه لازم است هر طور شده در این باره اقدام کنند حتی اگر عذر موجهی در میان باشد.

۴۰ هنگام اختلافات بیهوده

بی شک در هر اجتماعی اختلافاتی میان مردم آن بوجود می‌آید. اختلافات بیهوده و سست یا نزاعتهای عمیق و ریشه دار. مثلا همیشه می‌بیند که در بیشتر مجالس مردم با هم نزاع می‌کنند که رزق بقسمت است یا بهمت و عیال به شانس است یا به انتخاب و از این قبیل بحثها.

یا اینکه نزاع و بحث و نقل مجالس مدتی چنین می‌گردد که فلان عالمی که پیش از یک قرن می‌زیسته و اکنون زیر خاک آرمیده است، مرد خوبی بوده است یا نه؟ و یا اینکه فلان محل در فلان شهر بهتر است یا فلان محل ... و در اینجاست که تعصبات ظهور میکنند.

و بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی لازمست که در این گونه اختلافات هیچ دخالتی نکند زیرا بوسیلهٔ مداخلهٔ او مردم نیز دراین راه تفرقه آمیز بیشتر سیر می‌کنند و در این میان هیچ نفعی هم به او نرسیده بلکه ضررش بیش از نغمش میباشد.

و لذا بر مبلغ و روحانی لازمست که از این گونه نزاعها با هوشمندی و لطافت دوری گزیند و سپس اگر توانست باید آن اختلاف را کاهش دهد و جلوی گسترش آنها را بگیرد و مردم را بسوی راه راست هدایت نماید و در اینراه از نرمی و نیک رفتاری فرو گذار ننماید.

و چه بسیار میبینیم که در یک اجتماع مردم دسته دسته گرد افرادی بنا به عللی جمع میگردد و هر کدام جبهه ای تشکیل میدهند... بعضی مخالفت میکنند و بعضی دیگر طرفداری میکنند و در این مواقع بر روحانی لازمست که بدون سر و صدا از آنان کناره گیری کند و زبان و حرکات خود را از اظهار مخالفت یا موافقت باز دارد، زیرا این مخالفتها و موافقتهای بیجا در بر نخواهد داشت.

۴۱ شجاعت

یکی از مهمترین اموریکه روحانی باید خود را به آن عادت دهد شجاعت توأم با حکمت است. زیرا شجاعت کلید پیشرفت انسان در هر زمان و مکان می‌باشد، و اگر شما نظری بتاریخ ادیان و مکتبها و مذاهب و حکومتها بکنید، خواهید دید که آنها همیشه با شجاعت آغاز گشتند و با ترس و جبن پایان پذیرفتند لیکن مهم اینست که شجاعت با حکمت و آگاهی کامل توام بوده و از تهور بدور باشد.

و چه بسا فردی به طبیعت خود ترسو باشد ولی اگر برای کسب خصلت شجاعت اقدام کند و مغز خود را بکار اندازد و در بدترین احتمالات ممکن عاقبت و فرجام کار را در نظر آورد و خویشتن را به شجاعت تلقین کند و بنیانگذارد که واقعا به این صفت والا برسد، بی شک شجاعت در وجود او بروز خواهد کرد.

و روحانی در سخنگوئی و برخورد با باطل و اصلاح مفاسد و امر به معروف و نهی از منکر و تأسیس و بنیانگزاری و خوض در مشکلات و داد و ستد به شجاعت بسیار نیازمند می‌باشد. پس باید هر طور شده این خصلت را در خود بوجود آورد.

۴۲ زدودن منکرات

وضع مسلمانان باندازه ای اندوهبار گشته است که در هر شهر و قریه و حتی بیابانی منکرات زیادی یا کمی بروز کرده است و آشکارا حرمت اسلام را لکه دار ساخته و جوانان دختر و پسر و حتی پیرمردان و پیرزنان را سرسام آور بسوی کانونهای منحرف خود جلب کرده است و منکرات و پلیدیها با طبیعت گسترش آمیز خود در اندك زمانی توسعه می‌یابد و به دیگران سرایت میکند و لذا بر روحانی و نماینده مذهبی واجب است که هر چه زودتر با این پلیدیها مبارزه کند و محل خود را از آنها پاك نماید.

و اگر مبلغ دینی در این راه برای کار خود برنامه ای تهیه کند و پیوسته خود در فکر باشد و از دیگران مشورت نماید و از همه کمک بخواهد حتماً برای از بین بردن منکرات یا کاهش آنها موفق خواهد شد.

و این وظیفهٔ مقدس یکی از واجب ترین خدمتهائی است که بر روحانی لازم است هر چه زودتر به آن قیام کند زیرا زدودن منکرات پیش از هر چیز خدمتی است اسلامی و پس از آن هیبت عظیمی از روحانی در دل مردم جای گزین مینماید و موجب توجه بیشتر به او و راهنمائی های او میشود و در نتیجه اجتماع را از کجروی و لغزش در امان خواهد داشت.

۴۳ خدمات اسلامی

بر روحانی لازم است که خود را چون سربازی آماده به خدمت برای کارهای اسلامی قرار دهد ... همیشه برای قضاوت میان مردم و اصلاح کارهای آنان و مواظبت بر نماز جماعت در هر سه وقت اگر چه مأمومین کم باشند و حضور یافتن در جشنهای مذهبی و غیره مهیا باشد. زیرا شعائر و ظواهر بزرگی در جلب مردم بسوی اسلام دارد، و باید در این راه تبلیغات دامنه دارو وسیعی بنماید.

و مخفی نیست که این کار دعوت بسوی خویشتن نیست بلکه دعوت مردم به اسلام ... مردم را بخوانند تا در نزاعهای خود از قضاوتهای اسلامی او بهره گیرند و آنان را به نماز جماعت خود دعوت کنند و برای حضور در جشنهای مذهبی تشویق و دعوت نماید و بداند که پیامبر اسلام(صلی الله علیه و آله) و ائمه طاهرین (علیهم السلام) همواره مردم را بسوی خود میخواندند نه از روی خود پسندی و العیاذ بالله بلکه برای دعوت آنان بسوی اسلام و هدایت و راهنمائی ایشان. و همیشه رفتار پیامبر و امامان درسی برای جانشینان آنان یعنی علماء میباشند: ولذا بر روحانی لازم است که با نیت پاك در این راه مقدس از رهبران خود پیروی کند.

۴۴ قانون

یکی از بزرگترین بدبختیهائی که مسلمانان دچار آن گشته اند، قوانین اسلامی میباشد: خداوند متعال میفرماید. و آنکس که چنین گفت. من همانند آنچه خدا نازل کرد فرو خواهم آورد..

و شرم آورتر اینکه قانونگذاران به همین ادعا اکتفا نکرده بلکه پا را فراتر گذاردند و چنین گفتند که. ما بهتر از آنچه خدا نازل کرده است فرود خواهیم آورد.

در این میان بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی واجب است که برای جلوگیری از گسترش و ازدیاد قوانین ضد اسلامی کوشش بی دریغ نماید، و بوسیلهٔ یاد آوری دستگاه های حکومتی و نمایان ساختن اشتباهات و لغزشهای آن قوانین و بیدار نمودن مسلمانان نسبت به این فاجعهٔ هولناك و تألیف کتابها و نوشتن مقاله هائی دربارهٔ زیان قوانین ضد اسلامی و خلاصه با تمام وسائل ممکن برای لغو و برچیدن آنها کوشش نماید.

و من فکر میکنم اگر فقط صد نفر از علما و مبلغین مخلص و فداکار و دانشمند برای لغو و برچیدن قوانین ضد اسلامی و تبدیل آنها به قوانین اسلامی قیام کنند، و بی شك در کمتر از ده سال به این هدف والا که بزرگترین خدمت به اسلام و مسلمین است خواهند

رسید.

۴۵ جهاد

روحیهٔ جهاد و مبارزه، صفتی است و ویژه که گاهی در ملتی وجود دارد و گاهی از آن برخوردار نیست. این روحیه، در واقع معیار پیشرفت و تعالی ملتها میباشد.

و هر اندازه یک ملت بیشتر و عالی تر پایبند این خصلت عظیم باشد، سریعتر و عمیقتر بسوی ترقی گام برخواهد داشت و هر ملتی که از این روحیهٔ سازنده جدا گردد، بی شک کارش به انحطاط و زوال خواهد انجامید تا آنجا که حتی تاریخ هم یادی از آن نخواهد کرد.

مسلمانان از هنگام بعثت تا قریب یک قرن دارای چنین روحیه ای بودند و پس از گذشت زمان، غرب بکمک حکمرانان نادان مسلمان بی دریغ کوشش کرد تا بالاخره این روح پر خروش را خاموش ساخت، بحدی که اکنون جزو عدمها و نیستها شمرده میشود.

و لذا یکی از ضروری ترین کارهای روحانی اینست که در محل سکونت و تبلیغ خود بوسیلهٔ سخنرانی و نوشتن و ارشاد و راهنمائی و کردار خود و هر وسیلهٔ دیگر اینروح بزرگ را در مردم تازه کند و آنان را با روح جهاد پرورش دهد.

و منظور ما از جهاد همان معنی وسیع آن است که نخست با ارشاد و موعظه و امر بمعروف آغاز می‌گردد و بمیدانهای مبارزه جنگ پایان می‌پذیرد. خداوند متعال می‌فرماید: چه شده است که شما در راه خدا و برای نجات ستمدیدگان و ضعفا نمیجنگید؟؟

آری ... مبارزه و جهاد اسلامی برای تحقق بخشیدن به این دو هدف بزرگ است:

نخست: بر پا داشتن حکم خدای متعال در روی زمین

و دیگر: نجات و رهائی بخشیدن درماندگان و ضعفا از دست جباران ستمگر و مستعمرین استثمارگر...

۴۶ مسلمانان جهان

بر روحانی و نمایندهٔ مذهبی لازم است که همواره بر دگرگونیها و احوال جهان آگاه باشد و از تمام جنبشها و اهداف و فعالیتهای گروههای مختلف جهان اطلاع داشته باشد. و بخصوص گروههای مختلف جهان آگاهی کامل داشته باشد تا خود را واقعبینانه برای خدمت بمسلمانان در تمام کارها و مشکلات آنان آماده ساخته و در حد امکان خود در مصائب ومشکلات آنان با تلگراف و وساطت یا ملاقات با سفرا و فرستادن کمکهای گوناگون یا تحریک و تشویق نیروهای محل خود برای کمک بمسلمانان مصیبت زده و ستمدیده و بالاخره با تمام وسائل در غم و شادی با آنان شریک باشد.

او باید همیشه با جهان و بویژه با مسلمانان هر کشور در تماس دائم باشد تا در وقت لزوم و بهر وسیله ای برای کمک و پشتیبانی آنان کوشش نماید و اگر چه این کوششها نسبت به جهان بزرگ کوچک می‌نماید لیکن حتماً فوائد ارزشمندی برای ستمدیدگان ومصیبت زدگان خواهد داشت.

۴۷ حل مشکلات مردم

بر روحانی و نمایندهٔ مذهبی لازمست خود را وقف حل مشکلات مردم و رسیدگی به کارهای آنان نماید. نخست باید دانست که عالم و مبلغ مذهبی برای دین و دنیا هر دو بوجود آمده است و دیگر اینکه همیشه مردم گرد آن کسی جمع میشوند که مشکلات آنان را حل و فصل نماید و لذا در احادیث متواتر اصرار و تأکید فراوان شده است که حوائج مردم را بر آورید.

و چون که مبلغ و نمایندهٔ مذهبی ببرکت دین تسلط و نفوذ بیشتری در اجتماع دارد، بر او واجب است که در مقابل این نعمت شکر گذار باشد. و یکی از انواع شکرگذاری این نعمت، قضای حوائج و برآوردن نیازهای مردم و حل مشکلات و نجات آنان از بلاها و مصیبتها میباشد.

خداوند متعال در قرآن می‌فرماید: ای آل داود با کردار خویش شکر گزاری نمایید. زیرا شکر گزاری علاوه بر قلب و زبان به اعضا و جوارح دیگر وابسته است.

و شکی نیست که اگر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی در حل مشکلات مردم قیام کند، مردم ببرکت آن گرد اسلام جمع خواهند شد و این وسیله برای خدمت و رسیدن به هدف که همانا ترویج دین و نشر شریعت مقدس و جای گزین نمودن اسلام در دل مردم خواهد گردید.

۴۸ تکثیر مبلغین و ائمهٔ جماعت

بر عالم و روحانی لازم است هر اندزه که می‌تواند پیشنمازان و مبلغین دین را در شهر خود و دهات اطراف آن زیاد نماید تا بدین وسیله اسلام توسعه یابد و گناهان کاهش پذیرند. این خدمت بسیار آسان و مستلزم کوشش و زحمت زیادی از روحانی نخواهد بود زیرا رزق بدست خدای منان است و مردم همیشه گرد امام جماعت و مبلغ دین پس از مرور زمانی اندك جمع خواهند شد.

و در حقیقت گسترش فعالیت تبلیغی بوسیله ازدیاد ائمه جماعت ومبلغین دینی بزرگترین نتایج دینی و دنیوی را برای روحانی خواهد داشت. چون هیچوقت درخت بدون ریشه نمی‌ایستد و ائمه جماعت و مبلغین در اطراف شهر و دهات و قصبات بمنزله ریشه های فعالیت تبلیغی عالم و مبلغ خواهند بود و در وقت لزوم جلوی دشمنان وی را گرفته و در راه جلب فوائد مادی و معنوی برای وی اقدام خواهند کرد.

۴۹ آسان نمودن راههای تبلیغ

یکی از وظائف مهم مبلغ و نمایندهٔ مذهبی این است که راههای تبلیغ و ارشاد دین را در محل خود آسان نماید. این کار بوسیله ایجاد مجالس برای مبلغین دین و سفارش مردم نسبت به آنان و تأسیس مساجدی برای ائمه جماعت و مدارسی برای طلاب علوم دینی و ایجاد موقوفاتی برای کارهای اسلامی و گشودن کتابخانه های اسلامی برای مطالعه کنندگان و تأسیس مراکز تألیف و انتشار و برقرار ارتباط مراکز علمی برای پذیرفتن دانشجویان دینی و حل مشکلات آنان تحقق خواهد یافت.

و باید دانست که گشودن راه برای مبلغین دین و اهل علم و حل مشکلات و بر طرف نمودن موانع از سر راه تبلیغات اسلامی، یکی از مهمترین وسائل پیشرفت اسلام و نشر احکام دین خواهد بود، و در ضمن بدین وسیله مبلغ دینی نزد مردم محبوب می گردد و توجه همگان را به خود جلب میکند، و این کمك شایانی برای تحقق بخشیدن به هدف و مقصد وی یعنی نشر تعالیم اسلام خواهد کرد.

بعلاوه؛ با توجه مردم سختی های کار مبلغ دینی کاهش می‌یابد و نیروی دستگاه تبلیغی و ارشادی وی در مقابل دشمنان دین و در هنگام بروز حوادث ناگوار و ناگهانی قوی تر خواهد شد.

۵۰ پسران و دختران

برمبلغ و نمایندهٔ مذهبی لازم و ضروری است که برنامه های ویژه ای برای جوانان پسر و دختر وضع و اجرا نماید. چون قطع پیوندهای اجتماعی میان فرزند و والدین خود بر آن روشی که غرب ستمگر پیش گرفته است، بی شك سبب گم گشتگی و

پراکندگی و آشفتگی جوانان از دو جنس شده است. این روش غلط غربی کودکان را آقای خویش میسازد، در صورتیکه آنان هنوزپخته و با تجربه نشده اند و هرگز مصالح و مفاسد جامعه را نمی‌دانند، با این رهائی ستمگرانه و بعلت توجه جوانان به مطالعهٔ کتابهای قهرمان سازد و بعلت راهنمائیهای منحرف کنندهٔ و اراداتی و بعلت گسترش وسائل فریبنده و کثیف و بعلت اینکه جوانان دارای خلاء فکری و وقت اضافی وسیعی هستند که با هر فتنهای پر میشود ... آری، بعلت همهٔ اینها وضع چنین گشته است که جوانان وسیله ویرانی و از هم پاشیدگی جامعه‌ها شده اند و از عقیدهٔ پاک و اخلاق نیکو و کردار صحیح دور گشته اند بلکه بر عکس بسوی فساد و تباهی گرائیده اند.

با درک این حقیقت دردناک بر مبلغین و نمایندگان مذهبی واجب است این نیروی پراکنده و متلاشی را جمع کنند و آن را بسوی راه صحیح سوق داده و از نظر عقیده و اخلاق و کردار پاک گردانند.

برای تحقق بخشیدن به این هدف باید جوانان را گروه گروه در مساجد و مدارس و کتابخانه‌ها و حسینیه‌ها جمع آوری نمود و در جسله های معین و مرتبی آنان را با فرهنگ اسلام آشنا ساخت و از گرداب هولناک فساد و بیکاری و ولگردی و بی هدفی نجات بخشید.

و پر واضح است که تنها تأسیس هیئت های دینی کافی نیست بلکه باید عملا وارد میدان شد: عزبهای پسر را زن و دوشیزگان را شوهر دهن، برای بیکاران کار تهیه نمایند، به مستمندان آنان رسیدگی نمایند؛ و بالاخره اوقات فراغ آنان را با وسائل تفریحی مشروع پر کنند.

کما اینکه بر روحانیون لازم است که به دوشیزگان توجه شایانی نمایند و آنان را به عفت و پاکدامنی و حجاب بازگردانند و از انحراف و فساد و لاابالی‌گری و بی قیدی برهانند در این راه باید از برنامه های ویژه ای مانند تأسیس جلسه های زنانه و نشر مجلات دینی و پخش کتابهای سودمند و غیره کمک گرفت.

۵۱ وسائل جدید

بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی لازم است که از جدیدترین وسائل تبلیغی روز در راه ترویج اسلام و خدمت به مسلمانان و پیشرفت آنان در امور زندگی استفاده نماید.

رادیو، تلویزیون، سینما، تآتر، مجله و روزنامه، و باشگاه و غیره از جمله وسائلی هستند که باید با برنامه های اسلامی صحیحی به کار افتند و از این راه اسلام و ارزشهای عالی انسانی نشر و پخش شوند.

و برخی گمان می‌کنند که نمی‌شود از این وسائل برای خدمت به اسلام استفاده کرد. این گروه ادعا می‌کنند که اگر برنامه های اسلامی دراین وسائل نفوذ کند، مردم از آنها روگردان خواهند شد، ولی این گمان هرگز درست نیست، زیرا منظور ما این نیست که این وسائل مخصوص برنامه های دینی گردد بلکه باید دین هم سهمی وسیع از آنها داشته باشد، و بقیهٔ سهام را به امور زنده و سازنده تخصیص دهند: مانند کشاورزی، تجارت، صنعت، آبادانی، فرهنگ، اقتصاد، مسائل اجتماعی، اخلاق، تعلیم و تربیت، ارتش، اختراعات و اکتشافات، فضا و علوم دیگر از قبیل هندسه و طب و نظم و غیره.

هدف اینست که این وسائل ارزشمند از محرمات و فساد پاک گردد و بجای ویرانگری سازندگی یابد و از آنها برای دنیا و آخرت استفاده شود.

۵۲ بدست آوردن نیرو

هر فردی که دارای پیروان و یارانی می‌باشد، احتیاج فراوانی به نیرو و قدرت دارد تا بوسیله آن یاران خویش را نگهدارد و

نیازمندیهای آنان را بر طرف سازد و از آنان دفاع کند. و نیز هر انسانی که عقیده و ایدهٔ خود را نشر دهد و دشمنان خویش را عقب زند و چونکه عالم و مبلغ دینی دارای عقیده و هدف و در عین حال یاران و پیروانی دارد: از هر جهت به نیرو نیازمند است.

لذا یکی از کارهای واجب مبلغ دین بدست آوردن نیرو است. و در این باره خود باید بیاندیشد و برنامه ریزی کند. البته بدست آوردن نیرو و قدرت چندین راه دارد: از راه بزرگان شهر از راه رؤسای قبایل و ایلها در دهات، از راه دولت از راه طرفداری وسیع ملت از او و از راه تشکیل انجمنهائی مذهبی که دارای افراد پاک و فداکار باشد.

و در حدیث آمده است که برای انسان، فقیه دانشمندی لازم است که او را راهنمائی کند و برای وی سفیه بی باکی ضروری است تا از او پشتیبانی کند.

با این مقدمه کوتاه، ضروری به نظر میرسد که انسان فعال؛ این گروهها را برای رضای خدا آماده نماید. زیرا هدف و انگیزهٔ او از تمام این نیروها خدمت به اسلام و زدودن فساد و آلودگیهای اجتماعی است، البته در این باره باید توجه داشته باشد که موجب مفاسد اجتماعی یا زیانهائی نگردد.

۵۳ رسیدگی بموقوفات

و بی شک عالم و مبلغ دین پول فراوانی را نیازمند است تا کارها و طرحهای اسلامی متعدد خود را بوسیله آن عملی سازد. و آن مقدار پولی را که به عنوان تبرع یا حقوق شرعی بدست میآورد هر اندازه باشد باز هم کم و غیر منظم است و لذا بر او لازم است که موقوفات پایداری تأسیس نماید تا بوسیله آن سود مداوم و پول فراوان تر و منظم تری بدست آورد.

البته باید چند موضوع را در نظر داشته باشد:

۱ مورد وقف را ملاحظه و دقت نماید تا هر چه بیشتر از تغییر و تبدیل دور باشد، و مخصوصاً توجه کند که نسل خود و نسل متولیان یا مردم دیگر نتوانند در آن تغییراتی بدهند.

۲ دقت کند تا وقف هر چه کمتر پول بخواهد و هر چه بیشتر سود عائد نماید.

بعنوان مثال: او میتواند خانه ای را به چهل هزار تومان خریداری کند و هر سال دو هزار تومان مثلا از آن سود ببرد، در صورتیکه ممکن است مغازه ای را به بیست هزار تومان بخرد و هر سال همان دو هزار تومان را بدست آورد.

۳ وقف را گونه ای تأسیس نماید که بتواند آن را به مؤسسه های دیگری تغییر دهد وطوری باشد که از ربح آن بشود در کارهای مختلف استفاده کرد.

و چه بسا موقوفات در نظر بسیاری از مبلغین چیز بی اهمیتی جلوه کند لیکن اگر آن را بعنوان یک کل در نظر آوریم خواهیم دریافت که فوائد فراوانی بر آن مترتب است.

برای مثال: اگر فرض کنیم صد نمایندهٔ مذهبی هر کدام در عرض ده سال پنج خانه برای کارهای اسلامی وقف نمودند و چنین فرض کنیم که هر کدام از آن خانه‌ها خرج در رفته و پس از مخارج تعمیر و غیره سالانه سه هزار تومان سود داشته باشد، نتیجه چنین خواهد شد که این گروه صد نفری برای طرحهای اسلامی و مخارج فقرا و غیره سالانه یک میلیون و پانصد هزار تومان خواهد داشت و این مبلغ بزرگی است.

البته ما در این محاسبهٔ فرضی خود حداقل امکان را درنظر آوردیم، در صورتیکه نمایندگان مذهبی هر کشوری خیلی بیشتر از صد نفر می‌باشد و امکانات و نیروهای آنان بمراتب بیشتر از وقف نمودن پنج خانه می‌باشد. بخصوص اگر نمایندگان بانشاط و فعال باشند و اطمینان مردم را نسبت بخود جلب کنند. مردم موقوفات بسیاری برای آنان تأسیس خواهند نمود.

و نباید نمایندهٔ مذهبی در این باره بیاندیشد که ممکن است وقف خورده پایمال شود، بلکه به گفتار خدای بزرگ توجه نماید که:

(و کسیکه آن (قف) را پس از آنکه شنید تبدیل نماید پس گناهش بر کسانی است که آن را دستخوش تغییر قرار میدهند) و بیشتر باید به این حقیقت توجه داشته باشد که تاکنون چه فوائد بزرگی حتی پس از خورده شدن مقدار زیادی از اوقاف عائد گردیده است و چه بسیار مسجد و مدرسه و حسینیه ومؤسسات مذهبی و کتابخانه و خانهٔ وقفی وجود دارد که مسلمانان در کشورهای اسلامی از آنها بهره برده و میبرند.

۵۴ آگاهی در کارها

و یکی از مهمترین اموری که مبلغ و نمایندهٔ مذهبی به آن نیازمند است؛ حزم و آگاهی کامل می‌باشد. حزم بمعنی توجه به تمام جوانب کار و سپس اقدام یا ترک آن می‌باشد. این صفت از عوامل پیروزی و همیشه شکست را فرسنگها از انسان دور می کند.

و آگاهی و حزم پیش از آنکه یک حالت نفسانی شود نیاز فراوان به دانش و علم وسیع و مشورت همیشگی وعبرت گیری ازکارهای گذشته و اندیشیدن بسیار دارد تا اشتباهات و پیروزیها و مصالح و مفاسد کار را به انسان هشدار دهد، و سپس آنچه باید ترک کند رها کرده و آنچه باید انجام دهد عملی سازد.

و در حدیث شریفی آمده است:

(مؤمن همیشه زرنگ و زیرک است)

شاعر عرب می گوید:

(آگاه ترین مردم آن کسی است که کاری را انجام ندهد مگر آنکه دربارهٔ عاقبت و پایان آن نیکو بیاندیشد)

و لذا بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی لازمست همیشه در کارهای خود فکر کند و بیاندیشد که چه چیزهایی ممکنست موجب پیشرفت اسلام و مسلمانان شود، او همیشه باید از دیگران مشورت کند و برای کارهای خود برنامه دقیق و سالم بریزد و کتابهائی را که آگاهی او را نسبت به همه چیز زیادتر می کند مطالعه نماید و از گذشته عبرت گیرد و سپس اقدام کند و برنامه های خود را عملی سازد ... زیرا ما در تاریخ گذشته و معاصر افرادی را می‌یابیم که پیشرفت شگرفی کرده و بهدفهای دور دست خود رسیدند گو اینکه در آغاز کار رسیدن به آن اهداف برای آنان غیر ممکن می‌نمود و پیشرفت آنان بعلت حزم و آگاهی کامل آنان بوده است.

و همچنین افراد دیگری را می‌بینیم که بعلت دارا نبودن این صفت سازنده شکست نصیبشان گشت و از صحنه کار عقب نشینی کردند.

۵۵ توجه به زندگی رسول اکرم(صلی الله علیه و آله)

بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی که می‌خواهد وارد میدان کار و فعالیت شود و هدفش خدمت به اسلام است ضرورت دارد که با دقت هر چه تمامتر تاریخ زندگی رسول اکرم(صلی الله علیه و آله) را بخواند و از روشهای او در چگونگی اقدامات و کارهایش پیروی نماید.

تاریخ زندگی رسول اکرم(صلی الله علیه و آله) مملو از عبرتها و راهنمائیها و دلالتها می‌باشد. بعنوان مثال: در تاریخ میخوانیم که او با برخی از کفار برای بقای اسلام و مسلمین و بدست آوردن نیرو در مقابل نیروهای یکپارچهٔ کفاری که برای جنگ با مسلمین متحد شده بودند پیمان می‌بندد.

و همچنین می‌بینیم که قسمتی از پول دولت اسلامی را برای (المؤلفهٔ قلوبهم) یعنی کسانی که بوسیله پول دلهایشان بطرف اسلام میل میکند قرار داده است. و نیز او را می‌یابیم که چه سان نیروهای پنهان و خفته را در افراد آشکار میکند و گنجهای اندیشه و عقل را در آنان نمودار میسازد که در نتیجه از افراد عادی کارهای برجسته و بزرگی سر میزنند.

و نیز او را می‌بینیم هنگامیکه مشرکین مدینه را در محاصره اقتصادی قرار دادند، فرمان میدهد که به کاروانهای تجارت آنان حمله شود و بدین وسیله مکه را محاصره اقتصادی شدیدی قرار می‌دهد و پیمان شکنی آنان را جواب میدهد.

ولی در عین حال ... او را در فتح مکه با قلبی آکنده از مهر و انسانیت می‌یابیم که سختترین دشمنان یعنی اهل مکه را مشمول عفو عمومی قرار میدهد و همین کار ثمره های نیکوئی برای اسلام و پیامبر ببار می‌آورد. و هزاران مثال تعلیمی و ارشادی دیگر...

و باید بدانیم که کتابخانه اسلامی نیاز مبرمی به تالیف کتابهائی دارد تا موارد عبرت و راهنمائی زندگی رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) را بیان کند و آنچه را که در عصر حاضر بلکه در هر عصر و زمانی، میتوان از آن استفاده کرد بیان نماید.

۵۶ تقسیم بندی اوقاف

وقت انسان بسیار کوتاه و کم است و لذا اگر او با دقت کامل به اندازهٔ وقتش توجه نکند، نتیجه فعالیتش کم خواهد شد. و در مقابل، اگر انسانی مراقب اوقات خود باشد و آنها را بر کارهای روزانه ای که باید انجام دهد تقسیم نماید نتایجی معجزه آسا در بر خواهد داشت.

و لذا بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی لازم است وقت خود را با دقت و نظم کامل تقسیم کند و برای هر کار نتیجه دارای وقت مناسب و لازمی را تعیین نماید ... وقتی برای تالیف و زمانی برای قضای حوائج مردم و حل مشکلات آنان وزمانی برای رسیدگی به کارهای تاسیس بنیادها و مؤسسات و وقتی برای نماز جماعت و وقتی برای وعظ و منبر و هنگامی برای درس و تدریس و غیره.

البته باید وقتی را که برای کاری معین میکند، در بهترین و لازمترین جنبه های آن کار صرف نماید ... برای مثال: اگر زمانی را برای درس ومطالعه قرار داد، باید ببیند کدام درس و کدام کتاب را بهتر است بخواند؟ وسپس مشغول آن شود. و اگر وقتی را برای دید و بازدید تعین نمود، باید بیاندیشد که مهمترین افرادی که اگر به دیدار آنان رود در برنامه هایش مفیدتر خواهد بود کدام هستند؟ و همچنین نسبت به کارهای دیگری که اوقات معینی را برای آنها قرار داده است.

۵۷ موضوعات جالب

سزاوار است که مبلغ دینی از داستانهای جالب و عبرت آفرین و امور اجتماعی و اخبار جهان و آیات و روایات در مجلس و منبر و تألیفات اجتماعی خود استفاده کامل بنماید، تا مردم توجه بیشتری به او کنند و موجب خستگی و نفرت آنان نشود در نتیجه کارش بجائی برسد که از گرد او پراکنده شوند و تنها پیرمردان و پیرزنان وکسانی که شعله نشاط و خروش در آنان خاموش گشته و تحریک از آنان سلب شده است در محضرش جمع شوند.

آری گونه ای نباشد که سطح رادیو و مجله و روزنامه و تلویزیون از سطح منبر و مجلس مبلغ دین بالاتر باشد، تا مردم آنها را بر مجالس دینی ترجیح دهند و در مبلغین و نمایندگان مذهبی کمبودهائی یابند و نظر آنان نسبت به دین منحرف گردد، و چنین گمان برند که دین بدرد دنیای آنان نمی‌خورد و بپندارد که دین به زندگی مردم کاری ندارد.

۵۸ توجه به آخرت

هیچ نوید دهنده و هشدار دهنده ای مانند آخرت انسان را تحت تأثیر عمیق خود قرار نمی‌دهد. ولذا قرآن حکیم توجه بسیار فراوانی به مسئله بهشت و جهنم نموده است و باید مبلغین نیز از روش قرآن در این مورد پیروی کنند باید از بهشت برای تشویق مردم به اعمال نیک و از جهنم برای برحذر داشتن از اعمال بد استفاده کنند.

زیرا این دو حقیقت بزرگترین مشوق انسان در استقامت و ادامهٔ کارهای خوب می‌باشد، بخصوص اگر مبلغ در وصف آنها دقت

کند و از روشهای مؤثر سخنرانی استفاده نماید، و بکوشد تا در شنوندگان خود اثر عمیق گذارد.

برای مثال: اگر کسی روش تشویق تنها را در مورد جمع آوری اعانه برای کمک به یک مؤسسه خیر به بکار برد، نخواهد توانست بیش از دو هزار تومان جمع کند، ولی اگر تشویق قرآن یعنی استفاده از حقیقت بهشت و جهنم را به میان آورد، بی شک خواهد توانست بیست هزار تومان هم جمع آوری کند.

و اگر زیانهای مادی و دنیوی مشروبات الکلی را مثلا- برای مردم باز گو کند، بیش از پنج نفر از عادت نوشیدن شراب دست بر نخواهد داشت، لیکن اگر همراه آن کیفر و عذاب جهنم با زنجیرهای آتشین آن را یاد آور شود، صد نفر از این فساد دوری خواهند جست.

و لذا بر مبلغ و نماینده مذهبی لازم است تمرین کند و مقدار زیادی از آیات و روایات را در این باره حفظ کند و بر اصول روانشناسی آگاهی یابد تا بتواند بر دلها اثر گذارد و تا اعماق قلوب و عواطف نفوذ کند، و سپس آنها را در راه حق و نیکی سیر دهد و به انجام کارهای نیک و بزرگ وادار سازد.

۵۹ گزارش فعالیتها به پیشگاه امام زمان(عج الله)

یکی از ضروری ترین و لازم ترین کار اینست که روحانی در هر هفته یا در پایان هر ماه یا هر سه ماه یا شش ماه یکبار و سپس آخر هر سال خودش را مورد بازجوئی و محاسبه قرار دهد. از خود بپرسد چه اندازه کار کرده است؟ و چه مقدار از برنامه های سازندهٔ خود را عملی ساخته است؟ و چندنفر را هدایت کرده؟ و چند نفر را از گناه دور نموده؟ و چند بنیاد تأسیس کرده، و چقدر ساخته و پرداخته است؟ و برای مسلمانان چه فایده و سودی ببار آورده و اسلام با کارهای او چه اندازه به پیش رفته است؟

محاسبه و بازخواست یکی از امور تشویق کننده و سوق دهندهٔ انسان بسوی پیشرفت می‌باشد ... و اگر انسان بتواند در پایان هر محاسبه، گزارشی برای خود بنویسد و چنین نزد خود بیندیشد که باید این گزارش را حضور امام زمان حضرت مهدی (علیه السلام) که او را از طرفش نماینده شده است تسلیم کند؛ بهتر و سازنده تر خواهد گردید.

و راستی اگر انسان این گزارشها را با دقت تهیه کند خودش از خویشتن خجالت خواهد کشید که چه اندازه کم کوشش کرده و چه مقدار کمی بهره برده است. و شاید همین باز خواست‌ها او را بیش از پیش به کار و کوشش در راه اسلام وادار سازد.

۶۰ ریشه های اجتماع

برای هر اجتماعی ریشه هائی است و تمام افراد اجتماع مانند شاخه های کوچک و برگهای ریزی نسبت به آن ریشه‌ها می‌باشد و اگر انسانی که میخواهد اجتماع را اداره کند به آن ریشه‌ها توجه نماید خواهد توانست کارها را آن گونه که باید و میخواهد سیر دهد لیکن اگر توجه و عنایتی نسبت به آن ریشه‌ها نکند و فقط با نمودهای آشکار جامعه سر و کار داشته باشد دیری نمی‌یابد که کارش به سقوط میکشد و حتی وجود اجتماعی او هم به زاویه های فرسودگی و فراموشی سپرده خواهد شد.

برای مثال: افرادی هستند که گروههای اجتماعی همیشه گرد آنان جمع میشوند: یا برای آنکه رئیس قبیله هستند و یا بعلت آنکه از خانواده های اصیل و قدیمی شهر می‌باشند و با اینکه چون شاعر یا ادیب یا مطلع بر امور و کارها می‌باشند مکانت اجتماعی ای کسب کرده اند.

نماینده مذهبی و مبلغی که میخواهد برای اسلا م خدمت کند و به تمام جنبه های یک شهر یا ده کار داشته باشد، برای آنکه بتواند شعائر دین را برپا کند و با پلیدیها و فساد مبارزه کند، باید خود را با چنین افراد پر نفوذ آشنا سازد و با آن نیک رفتاری کند و بوسیلهٔ پول و هدیه و بازدید و درستی و رفاقت با آنان پیوندی ببندد. و اگر این کار را نکنند بی شک خود میماند و گروهی از

پیرمردانی که از آنان نه برای پیشرفت دین و نه برای پیشرفت دنیا نفعی نخواهد برد.
و در زیارت جامعه آمده است.
(درود بر شما باد ... ای سیاستمداران و اراده کنندگان عباد و بندگان خدا). و حقیقت چنین است که ائمه (علیهم السلام) رهبر ما هستند همانگونه که قرآن حکیم میفرماید:
(و برای شما به رسول خدا تأسی و پیروی نیکوئی می‌باشد)
و آنچه که از حالات مراجع بزرگ و نمایندگان مذهبی و مبلغین که سهم بزرگی در ادارهٔ شهرهای خود و پیشبرد دین و اهل آن در محل خوددارند نمایان و آشکار است هیمن روش (نزدیکی با ریشه های اجتماع) است آنان همانگونه که به شاخه های مربوط اند با ریشه های جامعه نیز در تماس دائم می‌باشند.
البته ... نباید مبلغ دین کاملا ـ بسوی آنان میل و توجه کند و شاخه‌ها و برگ‌ها را رها سازد، بلکه لازم است همانند آب فراوان ریشه‌ها را سیراب کند و شاخه‌ها و برگها را نیز آبیاری نماید.

۶۱ درمورد مراکز حساس

درهر اجتماعی مراکز حساسی وجود دارد که بوسیلهٔ آنها مبلغ دین میتواند بیشتر خدمت کند. و نمایندهٔ مذهبی و مبلغ دین چون میخواهد دنیا را آباد کند و مردم را به سعادت و آخرت راهنمائی نماید، به این مراکز حساس نیاز فراوانی دارد. و لذا لازم است به این مراکز توجه شود و آنها را از مردان نیک و خیر اندیش که به دنیا و آخرت مردم خدمت می‌کنند پر کند.
مثلاً: مدیر مدرسه مرکزیت حساسی دارد که میتواند بوسیلهٔ آن خدمت بزرگی نماید. و اگر این مرکز حساس رها شد و در نتیجه شخص ملحد یا فرصت طلب و منحرف یا سودپرستی آن را اشغال کرد، خدمتی که از این مرکز انتظار میرفت دیگر بدست نخواهد آمد. بلکه چه بسا ویرانگری و انحراف آن فزون تر گردد.
در صورتیکه اگر مبلغ دین توجه کاملی به این مسئله داشته باشد و همت ورزد تا این پست حساس در دست فرد مناسبی که ببندگان خدا و شهر آنان خدمت می‌کند برسد نتیجه های نیکوئی در بر خواهد داشت. و همچنین نسبت به پست‌ها و خدمات دولتی و مراکز اجتماع دیگر مانند رئیس قبیله هنگامی که امر دائر شود که نیکو یا نیکوتر زمام را در دست گیرد یا در موقعی که نیکو با پلید رقابت نماید.

۶۲ بهره گیری از فرصتهای مناسب

اجتماع همیشه در سیر و جریان است، اگر نیکی بکارد نیکو درو می‌کند اگر شر را غرس نماید شری دیگر نصیبش خواهد شد و شکی نیست که در این سیر و جریان چه مبلغ دین بخواهد و چه نخواهد افرادی پیشرفت می‌کنند لیکن اگر جریان اجتماع به گونه ای باشد که نیکان را همیشه مقدم بدارد اگر چنین باشد که مبلغ و نمایندهٔ مذهبی هر شهر یا دهی بتواند افراد نیکو را به پیش اندازد، بی شک خیر و نفعی برای همه در پیش خواهد بود.
ولی اگر نمایندهٔ مذهبی اوضاع و احوال را طوری یافت که امیدی برای پیشبرد مقاصد خویش در میان ندید، و پدیده هائی به او هشدار دادند که پلیدان و پستان در راه پیشرفت می‌باشند اینجا دیگر مصلحت اقتضا میکند که از فرصت استفاده کند نخست به آنان سلام و تعارف کند و تا حدودی که به دین یا دنیای او زیان نرساند با آنان مجامله کند تا هنگامی که به موقعیت دلخواه و بلند پایه خود برسد و زمام امور را بدست گیرد.
سپس با آنان دشمنی نورزد یا اگر با آنان دشمن بود عداوت خود را نمایان نسازد. زیرا غالبا مجامله با دشمنان ا زحدت وشدت

عـداوت میکاهـد یکی از حکمـا گفته است هنگـامیکه میبینی دشـمن نفاق و دوروئی نشان میدهـد؛ دشـمنیت را نمایان مساز زیرا او منـافق و دورو بمانـد و در ظـاهر دوست تو باشـد بهتر است از اینکه آشـکارا بـا او اظهار عـداوت کنی تا او نیز هم در ظاهر و هم در باطن با تو به مبارزه بایستد.

۶۳ بهترین روشها

برای هر کدام ازگرفتن و سود بردن یا دادن و از خود مایه گذاشتن و برای تأسیس و راه انداختن امور روش هائی است که برخی از آنها زیان آور و برخی نیکو میباشد و نیکوی آن گاهی خوب و گاهی خوب تر است.
در این میان بر مبلغ دینی که هدفش خدمت به اسلام است لازم می‌آید که در کارهایش از بهترین روشها و نیکوترین راهها استفاده کند.
برای نمونه: هنگامیکه منکری را می‌بینـد و میدانـد که اگر با آن برخورد کنـد اثری نخواهد داشت، در این جا برخورد با آن منکر و گناه روشی زیان آور می‌باشد.
لیکن اگر کمی فکر کرد و دانست که اگردوست آن گناهکـار را واسـطه ای برای هـدایت او قرار دهـد از آن گناه دست بر خواهد داشت ولی با مبلغین دین سر دشمنی خواهد گزارد این روش خوبی خواهد بود لیکن اگر کمی دقت بیشتری کند و باین نتیجه رسد که اگر بـدون اطلاع دیگران با بعضـی از مقامات تماس بگیرد و از آنان بخواهد که آن منکر را برچینند، آنان اجابت خواهند کرد و در این میان غافل آن منکر هم به محرک و مسبب امر پی نخواهد برد. این روش بهتر و خوب تر خواهد بود و لازم است که مبلغ از آن پیروی کند.
و همچنین نسبت بکارهای دیگر مثلا ... اگر مبلغ و نماینـدهٔ مـذهبی بخواهـد وساطتی کنـد تا زنـدانی بی گناهی را آزاد کنند ولی بدانـد که این وساطت موجب خواهد شد که مقامات از او چیزی را توقع می‌نماید که بعلت ضـرر دنیوی یا اخروی نخواهد توانسـت آن را انجام دهد، بیشک وساطت او به صـلاح نیست لیکن اگر بداند که میانجیگری یکی از محترمین شـهر مؤثر و اقع خواهد شد و در مقابـل توقعی از شـخص مبلغ نخواهنـد داشت در اینجـا راه و روش بهـتر همین خواهـد گردیـد و همچنین در کارهـا و فعالیتهـای دیگر.

۶۴ برتری بنیادهای اسلامی

بی شک در هر شـهر یا کشوری گروهها یا مؤسـسات بی طرف یا دشـمن اسلام وجود دارد، چه در سطح فرهنگی یا بهداشتی و چه در سـطحهای اجتماعی دیگر. مثلا از مراکز بی طرف مدرسه های دولتی یا مؤسـسات بی طرف دیگر و از بنیادهای دشمن مؤسسات مسیحی و خارجی و درمانگاههای تبلیغی و تبشیری آنان را میتوان نام برد.
در این مورد بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی لازم است که بکوشد تا اسـلام در تمام سطحهای اجتماعی بر تمام گروهها و سطح های دیگر برتری یابـد ... هنگامیکه مـدرسه ای میسازد سـعی کند به بهترین طرز و با نیکو ترین وسائل و بهترین آموزگار باشد. و همچنین در تأسیس درمانگاه یا مؤسسات خیریه دیگر.
این کار گرچه سـعی و کوشـش فراوانی از انسان می‌خواهد، لیکن در پایان فوائد چشـمگیری برای اسـلام و مسـلمانان در بر خواهد داشت و نتیجه چنین خواهـد شـد: مدارس او دانش آموزانی به جامعه تحویل خواهد داد که با بهترین وجه ممکن در نظم و فرهنگ تربیت شـده انـد و فائـده دیگر آن اینست که مردم برتری اسـلام و قـدرتش را بر آنچه دیگران نمی‌توانند از نزدیک خواهند یافت و توجه بیشتری بمراکز دینی خواهند نمود.

و این نتایج شکوهمند باعث می‌شود و مردم به اسلام با نظر بزرگداشت و احترام بنگرند و بیش از پیش گرد آن جمع شوند تا هم آخرتشان معمور و آباد گردد.

۶۵ یک دستگاه سازنده و کامل

روحانی و مبلغ دین باید از وجودخود یک دستگاه سازنده و کامل اسلامی بسازد. او باید با تمام نیروها و امکانات خود برای پیشبرد اسلام و مسلمانان بکوشد. دقیقه ای از عمر خود، ریالی از پول خود، نیروی کمی از نیروی های خود را در جائی جز خدمت به اسلام صرف نکنند.

حتی اگر در حال سفر و سیاحت باشد بی کار ننشیند بلکه با همراه خود مشغول صحبت شود و اگر همراهی نداشت کتابی را بگیرد و مطالعه کند و اگر کتابی نیافت محفوظات خود را بخواند و تکرار کند تا ملکه حفظ او نیرومند شود و اگر محفوظاتی هم به خاطرش نیامد، مغز خود را بکار اندازد و برای بدست آوردن روشهای نوین و بهتر در راه ساختن آینده ای زیباتر برای اسلام و مسلمین به فکر فرو رود...

آری ... روحانی باید مانند پنکه ای باشد که شب و روز روشن است و بدون خستگی و توقف مشغول فعالیت و چرخیدن می‌باشد. و باید دانست که اگر کسی مدتی بر این حالت ادامه دهد ملکه او خواهد گشت تا آنجا که اگر بخواهد آن را ترک و رها کند بوحشت خواهد افتاد ... زیرا در صورت بوجود آمدن آن ملکهٔ والا خدمت وکار برای انسان فعالیتی خود کار خواهد شد و هیچ زحمت و خستگی و آزردگی و ملالی برایش بوجود نخواهد آورد، و چنین افرادی هستند که کارهایشان پر تولید و پر نتیجه خواهد گردید.

میگویند علامهٔ حلی (رحمهٔ الله) در حال خوردن غذا هم تألیف می‌کرد زیرا بعضی از خدمتگذارن او در دهانش لقمه های غذا میگذارد و او خود مشغول تألیف و نوشتن میشد و لقمه‌ها را با دستش نمی‌گرفت تا او را از گرفتن قلم و نوشتن باز دارد! و نیز او بوده است که در سفر روی الاغ خود هم مینگاشته است و لذا تالیفات علامهٔ حلی را که می‌شمردند به بیش از هزار جلد کتاب میرسانند و این عددی است بسیار بزرگ و شگفت آور!

۶۶ پاکیزگی و آلودگیها

یکی از مهمترین اموری که باید مبلغین دینی به آن توجه داشته باشند اینست که از اموری که موجب نفرت و انزجار مردم میگردد، حتی اگر نفرت و آزردگی کمی را موجب شود، خود را پاک سازند زیرا نفرت و آزردگی مردم از مبلغ باعث شکست وی و نرسیدنش بهدف و مقصد خواهد شد.

او نباید در وقتیکه سیر یا تره یا پیاز خورده است میان مردم رود و نباید لباس و بدن و فرش خانه اش کثیف و چرکین باشند و یا بعلت عرق کردن یا استفاده از صابون بدبوئی بوی کریهی داشته باشد. او باید همیشه مواظب نظافت و پاکیزگی دندانها و شانه کردن ریش و عطر زدن باشد عمامه اش معتدل باشد نه خیلی بزرگ و نه بسیار کوچک.

هنگامیکه چیزی مخرد و یا اگر بخواهد چیزی را بفروشد زیاد از اندازه در معامله و چانه زدن دقت نکند تا از هیبت و وقارش کاسته شود با مردم در نزاع و جدال گر چه حق با او باشد وارد نشود و به زیبائی خود و اشیائی که به او وابسته اند توجه کند.

در حدیث شریفی آمده است که: خداوند زیباست (یعنی اعمالش زیبا و نیکو هستند) و زیبائی را دوست دارد اما متأسفانه در اثر غفلت بعضی از روحانیون از این امور برخی از مردم درباره روحانیت گمانها برده اند و چنین پنداشته اند که دین برای مرگ آفریده شده است نه برای زندگی.

و اگر ما زندگی سراسر افتخار حضرت رسول اکرم(صلی الله علیه و آله) را بخوانیم خواهیم دانست که تا چه اندازه آن رهبر بزرگ در پاکیزگی و ظرافت و زیبائی خود دقت میکرد و آنگاه خواهیم یافت که کردار بعضی از اهل علم، نیکو و پسندیده نیست.

و بطور خلاصه: روحانی باید دقت هر چه تمامتر بنماید تا در نظافت و زیبائی نمونهٔ برتری برای مردم باشد تا بدین وسیله مردم از او پراکنده نشوند و گمان نبرند که اسلام به این جنبه های زندگی توجهی ندارد یا ببینند که در افراد غیر مسلمان و علمای آنان نظافت و زیبائی و نظم بیشتری به چشم میخورد و بهمین علت بسوی آنان میل کنند و وبال این انحراف بر مسلمانان بماند.

و پس از خود، روحانی باید به نظافت مسلمانان و زیبائی و نظم آنان اهمیت ورزد، نظافت شهر یا ده، زیبائی آن با ساختن پارکها و عمارتهای مرتب و خیابانهای اسفالت شده و پهن و امور بسیار دیگر ... تا بدین وسیله مظاهر بلاد اسلامی و بخصوص مظاهر مسلمانان آنگونه که اسلام فرمان داده است باشد، این دقتها و سفارشها در روایات متواتری که در کتابهای طهارت و احیاء اموات و کتابهای دیگری که دربارهٔ آداب اسلامی میباشد ذکر شده است.

و چونکه مردم از مبلغ و نمایندهٔ مذهبی اطاعت میکنند و به سخنان او گوش فرا میدهند، بیش از دیگران خواهد توانست اثر بزرگی در این جنبه از زندگی مردم بگذارد، بخصوص اگر خود نیز با آنان دربارهٔ این امور پرسش و مشورت کند.

۶۷ نشاط و خروش

بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی سزاوار است که همواره با نشاط و پر جوش و پر خروش باشد و در تمام جنبه های زندگی ... در تعلیم و تربیت و در تزکیه و پرورش و در تأسیس و کار، شبانه روز فعالیت کند و همیشه با نشاط جلوه نماید.

و بر او لازم است که مردم را نیز همواره به نشاط و فعالیت پی گیر دعوت کند، تا ملت اسلام فهمیده و روشن و وظیفه شناس بار آید و هرگز از سازندگی و کار و فعالیت و تأسیس و کوشش خسته نشود.

در دعاهای ماه مبارك رمضان از خداوند میخواهیم که نشاط و شادابی نصیبمان کند، و در دعای مکارم الاخلاق امام سجاد(علیه السلام) میفرماید:

«خداوندا هنگامی که خسته و معلول میشوم نیرومند ترین قوتهای خود را در من قرار ده».

و نشاط و همت همیشگی میتواند مسلمانان را مستحق پیشرفت سازد لیکن اگر وضع به همین منوال بماند و کفار با این کوشش پیگرد و هولناك خود که تمام میدانهای عمل فعالیت میکنند اگر مسلمانان بر تنبلی و رکورد خود بمانند، هرگز نخواهد توانست پیشرفتی نموده یا سعادت گذشتهٔ خود را دیگر بار بدست آورند.

۶۸ محکم کاری

یکی از عوامل پیشرفت و ترقی، اتقان و محکم کاری درتمام کارها می‌باشد.

محکم کاری در ساختمان و در نظم و در نقل و تألیف و غیره ... و بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی است که در تمام کارها از این صفت برخوردار باشد. درس و مطالعه خود و تعلیم شاگردان و تربیت مردم و هر کاری را که انجام میدهد کامل و متقن تمام کند، و مردم را نیز وا دارد تا این صفت سازنده را دارا شوند.

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) هنگامیکه آجرهای قبری را با دقت عجیبی می‌چید فرمود:

(خداوند رحمت کند کسی را که کاری را بادقت و کمال انجام دهد)

یعنی حتی ترتیب و چیدن آجرهای داخلی قبر هم باید با اتقان انجام پذیرد، در حالیکه این چیزی است که پس ازچند لحظه در زیر خاك پنهان خواهد شد و اصولاً برای مرگ ساخته میشود نه برای زندگی و پس از چند روز بدنی که این سنگها بترتیب دقیق روی

آن چیده شده اند پوسیده خواهد شد ... پس چه رسد به آنچه که به زندگی مربوط است از قبیل ساختمان و پیشرفت و عمران؟ و اتقان ومحکم کاری حالتی است که اگر فردی مدتی بر آن مداومت ورزد ملکه خود کاری خواهد گردید که انسان با طبیعت خود و بدون نیاز به زحمت و مشقت آن را عملی می‌سازد، و لذا یکی از وظائف روحانی اینست که خود را به این صفت عادت دهد و پیروان خویش را بر آن پرورش دهد تا از کسانی باشد که در پیشبرد کشورهای اسلامی و بازگرداندن سروری مسلمانان سهمی داشته است.

۶۹ رسیدگی به شهرها و دهات

بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی لازم است که همیشه از دولت بخواهد تا به شهر یا ده محل سکونت او توجه کند و آن را از نظر آبادانی و زیبائی و جبران کمبودها و پیشبرد همه جانبهٔ آن تکمیل نماید.

اگر در شهر یا ده او درمانگاه یا بیمارستان، مستراحهای عمومی، صندوقهای پست، ایستگاه راه آهن؛ وسائل نقلیه و یا آب و برق و غیره وجود ندارد، با اصرار و سماجت از دستگاههای دولتی بخواهد که این نیازمندیها را برآورده و شهر یا ده را کامل کنند، و اگر شهرش خراب یا کثیف باشد یا خیابانها و راههایش بی اسفالت باشد و یا اینکه اماکنی برای جمع آوری خاکروبه و یا زباله دان نداشته باشد و یا در شهر یا در اطراف آن آبهای آلوده و کثیفی بوده باشد با اصرار هر چه بیشتر از مقامات مربوطه بخواهد که آنها را مرتفع سازند.

و اگر شهر محل سکونتش به کارگاه یا کارخانه یا چاپخانه و یا مؤسسات دیگر نیاز دارد از دولت بخواهد که در تهیهٔ آنها کوشش نماید و همچنین هر چیز دیگری که یک شهر یا ده به آن نیاز دارد، زیرا اسلام دین زندگی و رفاه است.

خداوند در قرآن حکیم میفرماید:

(ای گروهی که ایمان آورده اید! دعوت خدا و رسولش را استجابت کنید ... آنگاه که شما را به چیزی میخواند که زنده تان میگرداند).

علاوه بر این، درخواست این امور و انجام آنها موجب توجه بیشتر مردم به اسلام میشود؛ زیرا مردم گرد کسی جمع میشوند که نیازمندیهای آنان را بر طرف کند و پیشرفت و ترقی را برای شهرشان بخواهد. و اگر در اسلام چنین دینی را یافتند دور پرچم آن جمع میشوند ... و این خود در پیشبرد هدف مبلغی که خود را وقف خدمت به اسلام ومسلمین کرده است کمک شایانی می‌نماید.

۷۰ اقامهٔ شعائر و مستحبات

بر مبلغ دین لازم است که نسبت به مظاهر مستحب دین که باعث اعتقاد مردم به خدا و تمسک و گرویدن آنان به دین میگردد توجه فراوانی بنماید. مراکز اذان را در شهر خود به اندازه ای که همگان بشنوند گسترش دهد. و اگر شهر بسیار بزرگ باشد و به اذان گویان متعددی نیازمند است، در هر گوشه ای از شهر مؤذنی را مأمور اذان گفتن نماید تا همه با این شعار اسلامی به خدا توجه کنند.

و نیز توجه فراوانی به برگزاری مناجاتهای سحر بکند و در تمام شبهای سال کسانی را وا دارد که صدای مناجات را در دل شب بگوش مردم برسانند؛ زیرا ندای مناجات قلبها را روشن و بیدار میسازد و مردم را به خدا نزدیک مینماید.

و صبح روزهای جمعه دعای ندبه و عصر آن دعای سمات و شب آن دعای کمیل و دعاهای مخصوص ماهها بخصوص دعا های ماه مبارک رمضان را بخواند، و توجه داشته باشد که هر مسجدی هیئتها و مجالس (زنانه و مردانه) برای تعلیم قرآن و تدریس مسائل دینی و اخلاق و آداب اسلامی داشته باشد. و کارهای تبلیغی دیگری که در صفحات قبل نیز اشاره ای بآنها شد.

۷۱ مشورت

بر عالم و مبلغ دین لازم است همیشه با همکاران و پیروانی که بر اسرار و امور او آگاه هستند مشورت نماید زیرا انسان هر اندازه که دانشمند و متوجه به کارها باشد؛ بی شک نسبت به امور فراوانی اطلاع ندارد و همیشه چیزهائی بر او مخفی می‌ماند.
مشورت نقاب را از چهرهٔ پوشیدهٔ آن رازها بر میدارد و در نتیجه کارهای پر منفعت تر و رسیدن به هدف سریعتر خواهد گردید.
علاوه بر اینکه مشورت کردن روح تواضع و بحث مستدل را در انسان زنده میکند و روحانی در کارها و اهدافش به باین موضوع نیازمند می‌باشد. زیرا کسی که با روح تواضع درباره مسئله ای تحقیق کند، چیزهائی دستگیرش خواهد شد که با روح تکبر هرگز به آنها نخواهد رسید. و همچنین کسی که مسائل را با بحثهای مستدل با دیگران مورد آزمایش قرار دهد زودتر از آنکس که بمجرد نمایان شدن نیکی و مناسبت کاری بدان اقدام کند به حقیقت خواهد رسید.
و فردی که همواره مشورت میکند سود فراوانی خواهد برد، زیرا اگر کار یا طرحش صحیح باشد پیروان و مدافعین و تأیید کنندگانی خواهد یافت و اگر اشتباه باشد، آنانکه رای داده اند سنگینی مسئولیت آن را به دوش خواهند کشید.

۷۲ نیروها

هر اندازه در اجتماع پیشرفت و نشاط و استفاده از نیروها حاکم باشد باز هم نیروهای مخفی و خفتهٔ بیشماری که صلاحیت بروز و سپس پیشبرد اجتماع را دارند وجود دارد، و بر عالم و مبلغ دین است که این نیروهای پنهان را از مخفیگاه های خود بیرون کشد و از آنها برای پیشرفت کارهایش استفاده کند.
بعنوان مثال: اگر در شهری هزار خانه باشد و همه از طبقهٔ متوسط اجتماع باشند، حتماً و دست کم خمس شرعی پولهای آنان دویست هزار تومان خواهد شد هر خانه ای دویست تومان، و اگر نماینده ای بتواند این مبلغ را بدست آورد بی درنگ خواهد توانست تمام طرحهای اسلامی خود را پیاده کند و نیازمندیهای مستمندان را بر طرف سازد در صورتی که اگر او از این نیرو نتوانست استفادهٔ کامل ببرد و این مقدار پول را بدست نیاورد؛ شاید بتواند فقط یک دهم کارهای خود را انجام دهد.
و همچنین نسبت به برانگیختن نیروهای انسانی و تأسیس بنیادهای اجتماعی و رهبری جنبه های دینی مردم.زیرا اگر مبلغ (برای خدا) مشغول تأسیس و کار شود متبرعان و افراد نیکو کار از هر طرف بسوی او روی خواهند آورد در صورتیکه اگر کاری را انجام ندهد کسی ولو یک تومان به او نخواهد داد. وهمچنین اگر هیئتی برای جوانان تأسیس کرد، طبقهٔ جوان بسوی هیئت روی خواهند آورد و بدین وسیله هم دنیا و هم آخرت آنان نیکو خواهد گشت در صورتی که اگر همین هیئت را تأسیس نکند، جوانان از این فیض بزرگ محروم خواهند شد، و نیروهای خود را در جای دیگری صرف خواهند کرد. و واضح است که استفاده و بهره گیری از نیروها نیازمند شناسائی افراد و موقعیتها و فن مدیریت می‌باشد. و بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی است که این مقدمات را برای رسیدن به هدف آماده سازد تا بتواند بیشتر به اسلام و مسلمانان خدمت نماید.

۷۳ دعا و صدقه و توجه

در آیهٔ کریمهٔ قرآن آمده است:

(بدرستیکه ابراهیم بسیار (أواه) است).

در تفسیر، اواه را بمعنی دعا و راز و نیاز با خدا معنی کرده اند و در حدیث است که:

خداوند کسی را که با اصرار و سماجت از خدا چیزی بخواهد دوست دارد.

و در حدیث دیگری آمده است که:

صدقه بلائی را که قطعی شده است دفع میکند).

و با در نظر گرفتن اینکه ما عقیـده مندیم که امام زمان (علیه السـلام) تنها امام زنده و حاضـری است که ما گروه اهل علم زیر پرچم شریف او و بنام وی کار می‌کنیم و از سـهم او در ضـمن خمس (سهم امام) تصرف می‌کنیم و لذا دستور یافته ایم که در کارهایمان به او توجه داشته باشیم.

و بعلت اینکه روحانی و نماینـدهٔ مذهبی بخصوص در این زمان در شدید ترین مبارزه های خود با نیروهای شـر و فساد درگیر است، بر او واجب است که بسیار دعا کند و صدقه بدهد و همیشه توجه داشته باشد و از حضرت حجت امام زمان (عجل الله فرجه) کمک و یاری بخواهد.

و اگر کسی به این سفارشهای سه گانه عمل کند، عجیب ترین نتیجه‌ها را خواهد دید و نیکو ترین توفیق‌ها را خواهید یافت.

و بـد نیست در اینجـا مشـکلی را نیز بـازگو کرده و حل کنیم، سؤال از این قرار است. اگر راستی برای این اموری که ذکر شـد اثری هست، پس چرا مسلمانان عقب ماندند و کسانی که عقیده ای به این کارها ندارند مانند غرب و شرق پیشرفت کردند؟

جوابش بسـیار ساده و آسان است: هم ملتهای مسـلمان و هم ملتهای غیر مسلمان در این زمان در مشکلات پیچیده و سختی فرو رفته اند. آیا سه جنگ جهانی در کمتر از یک قرن دو تای آن سپری گشـته و سومی جهان را با جنگهای موضعی وحشتناکی میلرزاند از سخت ترین و شدید ترین مشـکلات که سابقه نداشـته است نیست؟ آیا مرض های روز افزون و پراکندگیها و آشـفتگیها و بهرانهای دائم یکی از سـهمگین ترین گرفتاریهائی نیستند که بشر در این قرن دچار آن گشته است پس، آنان نیز به مشگلاتی سخت تر دچار شده اند.

و امـا عقب مانـدگی و تاخر مسـلمانان در حالیکه دعا و صـدقه و توجه از ایشان است؟ جوابش چنین است ... مسـلمانان یا برخی از آنان تنها به این جزء چسپیده اند، در صورتیکه این سه عامل جزئی از کار می‌باشد، و جزء دیگر یعنی فعالیت و کوشش را مسلمانان رها کرده اند. و پر واضح است که نتیجه هر کاری همیشه بر تمام اجزاء سازنده آن مترتب است.

در قرآن حکیم آمده است: (و اگر دعاهای شما نبود و شما بدعا توجه نمیکردید، خدا چه توجهی ممکن بود به شما بنماید؟)

و نیز میفرماید: (برای مقابله با دشمن هر آنچه نیرو میتوانید ذخیره کنید).

و نیز فرموده است: بگو ای پیامبر کوشش و عمل کنید)

و نیز فرموده است: (کسـیکه مثقال ذره ای کار خوب انجام دهـد نتیجه آن را خواهد دید و کسـیکه مثقال ذره ای کار بد انجام دهد حاصل آن را خواهد یافت)

و سـپس ... همان گونه که مبلغ دین خود را بایـد بـدعا و صـدقه و توجه وا دارد؛ بایـد مردم را نیز با اینوسـیله‌ها با جـدیت و اهمتام راهنمائی کند.

۷۴ مجلس مبلغ دین

مبلغ دین و نمایندهٔ مذهبی باید توجه زیادی داشته باید که مجلس وی از جملهٔ (مجالس البطالین) و جلسه های بیکاران و بیهودگران نباشـد. و چنان نباشـد که حرمتها در آن هتک شود حتی اگر وجه شـرعی ای برای آن تراشـیده و از موراد اسـتثنائی غیبت هم باشد، چون مجالس بیهوده چه غیبت در آن باشد و چه نباشد دو ضرر خواهد داشت:

۱ نیروی فروانی از وقت و غیره بهدر میرود، و این زیان را هنگامی درک می‌کنیم که دقت و ارزش وقت را بدانیم.

فرض کنید یک جلسه هر روز سه ساعت بطول انجامد و حضار روزانه فقط سی نفر باشند، نتیجه چنین خواهد شد:

در هر روز در این مجلس (۹۰) ساعت و در ماه (۲۷۰۰) ساعت و در سال (۳۴۴۰۰) ساعت بهدر رفته است.
و اگر فرض کنیم که ارزش و اجرت هر ساعتی دو تومان باشد، سالانه (۶۴۸۰۰) تومان از بین رفته است.
این رقم را در سی سالی که احتمالاـ روحانی در میان مردم میماند ضرب کنید. خسارت و زیان به نزیک دومیلیون تومان خواهد رسید.
و اینحساب گر چه تقریبی بود ولی حقیقی است غیر قابل انکار و واضح است که یکساعت سخن مفید و سازنده، ارزشش کمتر از یکساعت کار مفید نیست، بلکه چه بسا یک ساعت سخن با هزارها تومان برابری کند و لذا بر انسان واجب است که هر چه بیشتر بر این امور مواظبت کند.
در حدیثی روایت شده است که حضرت امیرمؤمنان (علیه السلام) حاضر نشده جیب پیراهن او را بدوزند و چنین فرمود: (وقت و زمان شتابان تر از آن است)
و در حدیث دیگری حلاق به امیرمؤمنان (علیه السلام) عرض می‌کند: (لبهایتان را رویهم بگذارید تا شارب را بچینم. امام (علیه السلام) می‌فرماید: آنچه را که امکان دارد بچین زیرا من ذکر خدا را بر این کار رها نمیکنم)
اینک ببین چگونه امام (علیه السلام) برای لحظه های عمر و ثانیه های آن ارزش قائل است؛ چه رسد به، دقیقه‌ها و ساعت های آن.
۲ و دیگر اینکه تلف کردن وقت ویران گریست، زیرا بطالت و بیکاری بهر نوعی که باشد ویران گری است و ویران کردن فضیلت و ارزش معنوی کمتر از ویران نمودن ساختمان و عمارت نیست و اگر مثال گذشته را در نظر آوریم و فرض کنیم که هر ساعت دو تومان ارزش دارد؛ نتیجه نیز بدو میلیون تومان ضرر خواهد رسید.
و علاوه بر تمام این مقدمات غیبت شرعاً حرام است و بطالت و بیکاری باعث انحطاط و سقوط درجات انسان در آخرت می‌شود و موجب نفرت مردم از آن مجلس و تحقیر کردن مبلغ بیهوده گر می‌شود.
و (پس از آن بایـد متذکر شویم که اگر عبرتها و راهنمائیها و برنامه ریزی و اندیشه و تفکر مجلسی را تشکیل دهد مردم نیز بسراغ آن می‌آینـد و این خود خدمت شایانی بهدف می‌نمایـد در صورتیکه در فرض مقابل مبلغ بـا آن مجلس بیهوده هیچ خدمتی که سزاوار باشد نخواهد انجام داد.

۷۵ مراجع تقلید و مؤسسات اسلامی

سزاوار است بر مبلغ ونماینده مذهبی هر شهر که مردم را بسوی مراجع تقلید راهنمائی کند و آنان را وادارد تا گرد مراجع جمع شوند و با آنان داد و ستد داشته باشند و در مناسبتهای اسلامی از آنان دیدن کنند و از آنان راه حل برای مشکلات خود بخواهند.
و همچنین بر او لازم است که مردم را به مؤسسات دینی مانند مساجد و مدارس و کتابخانه‌ها و حسینیه‌ها و باشگاههای اسلامی و غیره راهنمائی کند.
زیرا گرویدن مردم به مراجع تقلید و مؤسسات اسلامی گامی بزرگ بسوی زنده کردن اسلام و فضیلت می‌باشد و در مقابل ویرانگر مفاسد اخلاقی و انحراف در عقیده و کردار میباشد. زیرا انسان رنگ همان مجلس و محفلی را بخود میگیرد که در آن رفت و آمد دارد و رنگ انسانی را بخود میگیرد که بزیارت او رود و اگر این رفت و آمدها و زیارتها ادامه یابند، آن رنگ مخصوص ملکهٔ انسان میشود و اگر هم ادامه نیابد بالاخره خاطره هائی زیبا از آن درانسان باقی خواهد ماند شاعر عرب میگوید:
(طبیعت انسان) مانند باد است که از آنچه بر آن جریان یابد بو خواهد گرفت.
(بوی بد از لاشه و مردار و بوی خوش از عطر و ریحان)
بعلاوه ... ثواب آخرتی هم در بردارد:

(در حدیث است: کسیکه نزد عالمی دو لحظه بنشیند و از او دو مسئله بیاموزد خداوند برای او دو بهشت می‌آفریند هر بهشتی دو بار از دنیا بزرگتر باشد) و در حدیث دیگر است (نگاه کردن بصورت عالم عبادت است)

۷۶ مکان و زمان عبادت

بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی سزاوار است مردم را به مکانهای عبادت و طاعت خدا مانند حج و مشاهده مشرفه ائمه طاهرین(علیه السلام) و مساجد مهم مثل مسجد رسول اکرم(صلی الله علیه و آله) ومسجد بیت المقدس و مسجد کوفه و مسجد بصره و قبور انبیاء و قبور عبرت آمیز مؤمنین راهنمائی کند.
و نیز سزاوار است که مردم را بزمانهای عبادت مانند ماه مبارك رمضان و مواسم دینی مانند ماه محرم و صفر و غیره راهنمائی کند، زیرا توجه و گرویدن مردم گرد این مراکز و در این زمانهای شریف فوائد بیشماری برای آنان در بر خواهد داشت:
فائدهٔ تطهیر و تزکیهٔ خود، و فائدهٔ نیرو و اتحاد مسلمانان بأضافهٔ ثوابی که خداوند متعال برای حجاج و زائرین و روزه داران و غیر هم قرار داده است.

۷۷ حسن انتخاب

شهرهائی هستند که سطح بالائی از دانش و فضیلت را نیازمندند و شهرهائی هستند که سطح متوسط یا پائین آن برایشان کافی است و همچنین نسبت به محله های یک شهر.
و لذا بر مبلغ و نمایندهٔ مذهبی لازم است آن شهر یا محلی را انتخاب کند که با شأن او برابری کند. مثلا اگر سطح فرهنگ مبلغ دین بالا باشد و در یك قریهٔ کوچك که سطح پائین دارد بماند به خود ظلم کرده و نیریش را بهدر داده است، و اگر بر عکس سطح پائین از فرهنگ و علم دارا باشد و در شهر پیشرفته و بزرگی بماند خود را خسته کرده و خویشتن را مورد مسخره و استهزاء مردم قرار داده است، شاعر میگوید:
(اگر بر چیزی توانائی نداری ... آن را رها کن و به چیزی بپرداز که قدرت آنرا داشته باشی)
و درحدیث است که (خداوند رحمت کند کسی را که قدر و ارزش خود را بداند و از حد خود تجاوز ننماید)
و لذا اگر مبلغ به جائی رفت و دید که لیاقت آنجا را ندارد یا محل لیاقت او را ندارد، بی درنگ باید به محل مناسبی انتقال یابد...
کما اینکه مرجع تقلید نیز باید طبق این میزان نمایندگان خود را بگمارد.

۷۸ شعارها

شعار اثر عجیبی بر نفوس مردم میگذارد و لذا خرمندان را می‌یابیم که از قدیم به این مسئله توجه داشته اند شعار صورتهای مختلفی دارد و بر مبلغ است که از این عامل مؤثر برای جلب مردم بسوی ایمان و فضیلت آشنا کند. بعنوان مثال: جمله هایی از آیات حکیم قرآن یا احادیث شریف یا کلمات حکیمانه یا شعارهای تشویق کننده ای را روی تابلوهای زیبائی بنویسد و بر درد کانها و در خانه‌ها نصب کند.
و همچنین در مناسبتهای اسلامی مانند اعیاد و وفاقها و مراسم عباداتی مانند موسم حج و هنگام فرا رسیدن ماه مبارك رمضان؛ پرده‌ها و پلاکاردهای بزرگی درباره آنها در خیابانها نصب کند و نیز عکسهای زیبایی از مشاهد و مساجد در محلها پخش کند و نیز شعارهائی از قبیل (به پیش بسوی کوشش برای اسلام) و (به پیش بسوی فضیلت و تقوی) و (همه بسوی خدا باحکمت و دوستی دعوت کنید) را میان مردم پخش کند.

۷۹احترام به همگان

از اموری که بر مبلغین دین لازم است احترام نمودن به مردم هرکس به انـدازهٔ خود می‌باشـد. زیرا هر انسانی قـدر و منزلت خاصـی دارد که اگر نماینـدهٔ مـذهبی او را بیش از آن احـترام نمود به خود ظلم کرده؛ و اگر کمـتر از آن حـد احترام نمایـد به آن فرد سـتم نموده است.

و بعلاوه، احترام بیش از حد موجب جرئت یافتن کوچکان و سـرد شدن بزرگان میشود و در هر دوی اینها زیان و ضـرر نهفته اسـت ...برای یک جوان روشـنفکر احترام معین است و هر کـدام از تاجر و واعظ و کارمند و رئیس قبیله و شاعر حدی از معین از احترام لازم دارند.

البته شناختن مردم و شناختن ارزشهای متفاوت آنان و آنچه که لایق آنان است کار سختی می‌باشد که با کوشش و مراعات و توجه و تفکر و مشورت عملی میشود. و بر روحانی است احترام بمردم را یکی از برنامه های عملی خود قرار دهـد تا بتواند هر چه بیشتر به مردم و اسلام خدمت کند.

اینهـا نکـاتی بود که بـا تجربه و مشورت و مطالعـهٔ کتابهـای مختلف و بـا توجه به احوال مراجع و نماینـدگان مـذهبی و بـا مقایسه و برابری و ارزش گیری بدست آورده ام و برتمام نمایندگان مذهبی سزاوار است که آنها را هر چه دقیقتر و کاملتر بکار بندند.

و از خداونـد متعال توفیق روز افزونی برای نماینـدگان و برای ما و سائر اهل علم و تبلیغ خواهانیم و از او لطف و عنایت و رعایت را مسئلت داریم ... اویاری کننده است.

کربلاء مقدسه محمد شیرازی

پی نوشتها

«یا داود انا جعلناک فی الارض خلیفهٔ» آیه ۲۶ سوره ۳۸.

«انی جاعل فی الارض خلیفهٔ» آیه ۳۰ سوره۲.

«ومن یتوکل علی الله فهو حسبه» آیه ۴ سوره۶۵.

«ثم اتبع سببا) آیه ۹۲ سوره ۱۸.

آیه ۱۲۲ سوره ۹ فلو لا نفر من کل فرقهٔ منهم طائفهٔ لیتفقهوا فی الدین و لینذروا قومهم اذا رجعوا الیهم لعلهم یحذرون.

لا تقولن مضت ایامه ان من جد علی الدوب وصل.

«هل یستوی الذین یعلمون و الذین لا یعلمون» آیه۹ سوره۳۹.

«ولا رطب و لا یا بس الا فی کتاب مبین» آیه ۵۹ سوره ۶.

«¬و انزلنا الحدید فیه بأس شدید و ضا فع للناس»

و اعدوالهم ما استطعتم من قوهٔ سورهٔ ۸.

«و ما ارسلنا من رسول الا بلسان قرمه» آیه۴ سوره۱۴.

«ادفع بالتی هر احسن، فاذا الـذین بینک و بینه عداوهٔ کانه ولی حمیم، و لا یلقاها الا الذین صبروا، و لا یلقاها الاذوحظ عظیم» آیهٔ ۳۵ سوره ۴۱.

بنظر ما بهترین راه برای تمرین نویسندگی آنست که انسان قبلا مدتی آثار و نوشته های نویسندگان خوش قلم را مطالعه کند و دقت کند که سبک جمله بندی نوشته‌ها را بذهن بسپارد؟ قهرا پس از مدتی که شروع بنویسندگی کرد میتواند بهمان سبک که

میخواهد بنویسد: علی کاظمی

«و انا او ایاکم لعلی هدی او فی ظلال مبین» آیه۲۴ سوره ۳۴.

لله العزة و لرسوله و للمؤمنین آیه۸ سوره ۶۳.

لیس با امانیکم و لا امانی اهل الکتاب من یعمل سوءاً یجزیه (آیه ۱۲۳ سوره ۴)

و ما یلقاها الا ذوحظ عظیم، آیه ۳۵ سوره ۴۱.

الخمس عوننا لدیننا (وسائل الشیعه)

فی بیوت اذن الله ان ترفع و یذکر فیها اسمه. آیه ۳۶ سوره نور۲۴.

نیم بیت شعر عربی است ... و لعل له عذراً و انت تلوم مترجم.

ومن قال سا نزل مثل من انزل الله. آیه ۹۳ سوره انعام ۶.

و ما لکم لا تقاتلون فی سبیل الله و المستضعفین.آیه ۷۵ سوره نساء ۴.

اعملوا آل داود شکراً. آیه ۱۳ سوره سبأ ۳۴.

فمن بدله بعد ما سمعه فانما علی الذین یبدلونه آیه ۱۸۱ سوره بقره.

امؤمن کیس.

و احزم الناس من لم یرتکب عملا حتی یفکر ما تجنی عواقه

وساسة العباد.

و لکم فی رسول الله آسوة حسنة آیه ۲۱ سوره احزاب ۳۳.

اما برای اینکه در معامله مغبون نشود و هم چانهٔ بسیار نزند بهتر آنستکه چندین مورد قبلا جنس مورد نظر خود را قیمت کند تا قیمت آنرا بدست بیاورد سپس با تکلم مختصری اقدام بخرید نماید علی کاظمی

(و اجعل اقوی قوتک فی اذا نصبت)

رحم الله احرءأ عمل عملا فا تقنه.

(یا ایها الذین آمنوا استجیبوا لله و الرسول اذا دعاکم لما یحییکم) آیه ۲۴ سورهٔ انفال ۸.

ان ابراهیم ... اواه.. آیهٔ ۷۵ سورهٔ هود۱۱.

ان الله یحب الدعاء الملح.

(ان الصدقة ترد البلاء و قدا برم ابراماً).

قل ما یعبأبکم ربی لولا دعاؤکم آیهٔ ۷۷ سوره فرقان ۲۵.

واعدوالهم ما استطعتم من قوه. آیه ۶۰ سوره انفال ۸.

و قل اعملو ... آیه ۱۰۵ سوره توبه ۹

فمن یعمل مثقال ذرة خیراً یره ومن یعمل مثقال ذرة شراً یره آیه ۷-۸ سورهٔ زلزله ۹۹.

اشاره بجمله ای است در دعای ابوحمزه که می‌فرماید: (اولعلک رأیتنی آلف مجالس البطالین فبینی و بینهم خلیتنی). (یعنی بار خدایا نکند مرا دیده ای که بامجلس بیهودگان انس می گیرم از اینرو مرا بحال خود گذاشته ای؟.) (مترجم)

(ان الوقت اسرع من ذلک).

قص مایمکن، فانی لا اترك الذکر لاجل ذلك.

کالریح آخذه مما تمر به نتنا من النتن او طیبا من الطیب

من جلس عند العالم لظتین و تعلم منه مسالتین بنی الله له جنتین کل جنهٔ اکبر من الدنیا مرتین.

النظر الی وجه العالم عبادهٔ.

(اذا لم تستطع شیئا فدعه و جاوزه الی ما تستطیع)

(رحم الله امراءاً عرف قدره و لم یتعد طوره)

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحیم

جاهِدُوا بِأَمْوالِکُمْ وَ أَنْفُسِکُمْ فی سَبیلِ اللَّهِ ذلِکُمْ خَیْرٌ لَکُمْ إِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السّلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهلبیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف :دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السّلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :

الف)چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب)تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن سهمراه

ج)تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما ، انیمیشن ، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و...

د)ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه)تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و)راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز)طراحی سیستم های حسابداری ، رسانه ساز ، موبایل ساز ، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک ، SMS و...

ح)همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط)برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی)برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضوری و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت : ۲۳۷۳ شناسه ملی : ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی ، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشاالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳ ، شماره کارت :۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳و شماره حساب شبا : IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱-۰۶۰۹-۵۳ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان – خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام -: هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنتِ غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کَرَم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بِدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».